

764

בתוכן: השכר והעונש — מ. ע. אל"ף / איש לאלוהים, ישראל — זאב חנוך / לא יתכן הדבר.... —
 מ. חצור / מדינה יהודית — א. ש. / רשימות ערביות — א. רם / יבש גלעד — גלסון גליק / שיחה עם
 ד"ר ב. קורצווייל — יגאל עברון / מיהם בני האדם? — אהרן אמיר / אשה (שיר) — ענת / הקרן
 חקיימת-לישראל! — ז. ירחמיאל / 3 הצעות למצבות וזכרון — ר. להמן / כיצד אוספים כספים? /
 תרבות הירמוד / "אלף" משיב / שוטים ועקרבים / ברורי דברים

טור ראשון

מחסור הנייר בארץ מחריף והולך. הוא מעמיד בסכנה המורה ביותר, קרובה ביר, תר, את עצם קיומן של הוצאות הספרים, את עצם הופעתה של העתונות.

מחמת כך, ומחמת קשיים אדמיניסטרטיביים הגורמים עקב כך, נתעכבה הפעם הופעתו של "אלף".

ואולי לא מחמת אלה בלבד.

סוף סוף הלא מכבר נראו בקרב השלטון גות הנוגעים בדבר נטיות לראות את העיתונות — בייחוד את זו שאיננה "קואליר ציונית" — כראות דבר טורדני למדי ומיותר למדי. המצב של דחוקות בנייר יכול לשמש חיפוי נאה להפליה, אמצעי נוח להיפטר מבטאונים "מרגיזים".

הדי הדבר הגיעו כבר אל במת הכנסת. הם יוסיפו להגיע אליה.

לנו יש רושם ברור למדי שלהופעתו של "אלף" נגרמו, ונגרמים, קשיים מיוחדים, שרירותיים.

מנסיונו למדנו להיות נכונים לכמו אלה. מעצם ראשית הופעתו למדנו כי בתוך המנגנון יש ויש מי שמעונין להשתמש בצידוקים של-חירום — ממין זה או אחר — לשם בלימת פה, לשם כפייה מצפונית...

כפיה, אגב, איננה מנופול של איראלה יסודות במנגנון הממשלתי, ונטיות של כפיה אינן מיוחדות לרוב, או למפלגת-רוב, או לזו שנתכנתה, עד לא מכבר, בשם זה. כפיה, גם במשטר דמוקרטי, יכולה להיות דרך מקובלת על מיעוט. אף על מיעוט לא גדול ובלתי-ראהוד עד מאוד. הלא עניינו הרואות.

כוונתנו לדרך הכפיה שנוקטת "החזית הדתית", על כל שותפה השונים והמשרים, לגבי הצבור כולו, והדרך הזאת, "משתלמת", הדרך הזאת "מכניסה".

עניינו, ועיני כל הצבור, הן הרואות. ראינו זאת באחרונה בהרכבתן של הגות העיריות. ראינו איך המיעוט היהודי הדתי כובש לו עמדות-מפתח ועמדות-בכור רה מהיותו, כביכול, נפש-המאזניים. ועוד מעט נראה איך הוא משליט, בכוח עמדותיו אלו, את חוקותיו המשוונות על צבור רחב, מתמרמר ועוין — במסגרתו של משטר דמוקרטי.

יתרונה האסטרטגי של החזית הדתית הוא בכך שהיא מטילה את מלוא כוחה ב"מלחמה על שטח שהיא רואה את מלוא כל חשיבותו, אלא שהצבור היריב מייחד לו חשיבות ממדרגה שניה או שלישית. זה, בדרך כלל, יתרונה הרגיל של כל "קבוצת לחץ" במשטר פרלמנטרי.

לכן חרדים החרדים מפני מה שנקרא בלשונם "קולטורקאמף". לכן הם מבקשים לדחותו ככל האפשר, עד לשעה שבה יתחזקו ויתבצרו דיהצורך. כי בהינשט המ"ערכה הגלויה והשלמה שוב לא יהיה בידם אותו יתרון.

ומאותו טעם שומה על הצבור החילוני הרחב לתתור להתמודדות קרובה, להכרעה מהירה.

ברורי דברים

"זכות" על הארץ

...ידוע, שאחת מטענותיהם של שכנינו, תושבי ארץ-העברים שאינם מצאצאי היהודים (כוונתי לאנשים הנוהגים, משום מה, להתכנות בשם "ערבים"), היא שהציונים באו לכבוש מהם את ארצם ולגשלים מעל אדמתם. ואילו הציונים באים ומוכיחים בהוכחות שונות, שאיני רואה לנחוח לפרטן כאן, כי יש לנו זכות על הארץ. מובן, שהוכחות אלו מתבססות על העבר, ובחלק גדול דוקה על העבר "היהודי". ואילו אתם, המנתקים את כל קשריכם אל היהדות, מה בפיכם על אותה שאלה? מה זכותנו, וממילא גם זכותכם, על הארץ הזאת? ושמה צודקים ה"ערבים", הרואים אותנו כראות פולשים שבאו לגשלים אותם מעל אדמתם?

האם נובעת זכותנו אך ורק מעובדת קיומנו כאן בהווה, כלומר במשך 100-80 השנים האחרונות? ואם כך הוא הדבר, האם אפשר להתעלם מהתנועה ה"ציונית" כגורם שהביא הנה את היהודים מארצות פוריות?

כי אבותינו באו דוקה הנה בהשפעת תפילות כגון "ובא לציון גואל", "ותחזינה עינינו בשוכך לציון" וכד', שהשפיעו את השפעתן במשך דורי דורות (— "ציונות"), ולא רק משום שכאן היו אפשרויות טובות יותר, ולא נוכל להתעלם מהעובדה כי רבים וכן טובים באו הנה בידיעה מראש כי כאן צפויים להם תלאות וסבל, ואילו בארצות אחרות מחכים תנאים יותר נוחים.

ואזכיר כאן את שאלת אוגנדה. מדוע התגברה, לפי דעתכם, תנועת "ציוני ציון" על "ציוני אוגנדה" בשעתם?

ועוד שאלה "תיאורטית": לו קבלנו פעם, לפני שמונים או מאה שנה, כברת ארץ אחרת בעולם להקים עליה בית לאומי (נניח אוגנדה, או בירובידון, או איי-הוואי או כל מקום אחר), האם הייתם מקימים היום, כדור חדש, החפשי, את אותה תנועה, "אלף", המטיפה לאחדות ומוזגות כל היושבים באותו חבל ארץ, או אתם מטיפים לזה אך ורק משום קשרים היסטוריים הקושרים אותנו אל שכנינו בחבל ארץ זה דוקא?

ואם אתם מסתמכים על זכות אבות אבותינו במולדתם, איך ומדוע אתם מרשים לעצמכם לפסוח על עשרות דורות של אבותינו שהיו נתונים בגלות?

ולפי מה אתם קובעים מתי יש להפסיק את ה"הגירה" ההמונית הנה, ולהתחיל לברור את המהגרים? מדוע, בדרך משל, כשרה לכך השעה עכשיו יותר מאשר לפני עשר, חמש עשרה או עשרים שנה? ומדוע גדולה זכותכם להכריע לגבי עתיד המדינה יותר מזכותו של יהודי שטרם "הגר" הנה? ומדוע צריכה היתה זכותו של עורך "אלף" להגרע אם, למשל, לא היה אביו או סבו "מהגר" הנה לפני כך וכך שנים, אלא הוא עצמו היה מחליט "להגר" היום?

א. אב-שלום, בני ברק

עלינו להודות כי במידה רבה אין אנו מבינים מה אתה סח, ובמידה שאנו מבינים — תמהים אנו על שאתה סח זאת. אולי בא הדבר משום שרחקנו כל-כך מאותם מושגים ציוניים, שאתה כנראה משוקע בהם להנאתך.

כל הדשדוש בשאלת ה"זכות" אין לו כל שחר, והוא אפייני לאנשים — ולתנועות — שאין להם שום "זכות" על הדבר שהם טוענים לו, ושבעומק לבם יודעים הם כי אין להם אותה "זכות". אין בני-אדם מהגרים מארץ אחת לארץ אחרת משום איוו "זכות", שיש להם על אותה ארץ אחרת. הם מהגרים במידה שהם נאלצים להגר מן הארץ האחת ובמידה שהם יכולים להגר לארץ האחרת. ומדינות אינן קמות משום שיש להן "זכות" לקום. אנחנו, על כל פנים, איננו "מסתמכים על זכות אבות אבותינו במולדתם", כפי שאתה סובר משום-מה.

התנועה הציונית, או התפילות היהודיות, הן שהביאו לכאן את היהודים מארצות פוריות? — דומה שאף הציונים חדלים מעט-מעט מלטעון טענות-הבל אלו. די להזכיר בקשר לכך את היעדרה הגמור, למעשה, של הגירת יהודים לארץ-הקודש שלהם משך כל "אלפים השנה" המפורסמות, עד לתקופת "צרת היהודים" בדורותינו, וכן את סמיכות התאריכים המאלפת בין ה"עליות" השונות לרדיפות ומשברים שפגעו בקבוצים יהודיים שונים (זה ציטט מבן-גוריון, שים לב!). עובדה טבעית וידועה היא גם שבשלבים ראשונים של הגירה לארץ "חדשה" קמים מתוך המהגרים אלמנטים "חלר ציים", שתקופת-מה מתקיימת בידיהם מידה של "הגמוניה" רוחנית ופוליטית.

(סוף בעמוד 14)

הגליון הזה

מלחמת-העולם השלישית אולי אפשר יהיה עוד למנעה, אבל כל הצופה נכוחה אל המציאות הבינלאומית יודע גם יודע כי סכנתה קרובה גם ממשית במאד. כלום יאיים איוה צד משני הצדדים הלוחמים על עצם קיומה של מדינת-ישראל? התור כל ישראל לבצר את מעמדה במזרח בתוך המחומה העולמית? כיצד נפעל בתחום שבו אנו יכולים, גם חייבים, להכריע — בתחומה של ארץ-הפרת? — בשאלות האלו כבדות-הגורל מטפל מאמר המערכת, "השכר והקונש".

צל התמודדות-הענקים הממשמשת ובאה פרוש על כל הנעשה, ועל כל שאינו נע-שה, אבל אין בו כדי לפסוח את הצבור מן העיסוק בשאלות העקרוניות, העומדות בעינו, של מציאותו שלו. באחת מאלו, שאלת הדת במדינת-ישראל, עוסק, מכמה וכמה בחינות, מאמר של ז. חנוך, "איש לאלוהיך ישראל".

למהותה של "מדינה יהודית", לא-ש-יות הוותיקה הפסיכולוגית והרעיונית, על רקע נסיון ההיסטוריה, שואל המאמר הנ"ל רא בשם זה, מעטו של "א. ש.ו".

שאלה עקרונית ומעשית כאחת היא שאלת הקה"ל. הפעם זוכה היא אצלנו לטיפולו הסאטירי של ז. ירחמיאל ב.נאום של ברכה ליובל, "הקרן הקיימת לישראל" — זו כותרת הפליטון וזו הפ-לצתו: יימכרו נכסי הקה"ל למדינת ישראל וליושביה. הצעה זו, המובאת פה במסגרת היתולית למדי, ראויה שנחזרה ונשקול אותה — גם ברצינות.

הומור ורצינות כרוכים יחד גם בשיחה המדומה "עם ד"ר קורצווייל", מעטו של יגאל עברון. השיחה סובבת על התק-פותיו של ד"ר ב. על "הכנענים", על רנסנס תרבותי ומסורת יהודית, על מקור רות יניקה והשראה לספרות הצעירה.

היצירה הלשונית-הסגנונית החדשה בל-שון העברית צמודה אל כלל היצירה התרבותית שלנו — וגישתם של "העברים" אחת היא בעיקרה אל זו כאל זו. על כך — ב"הערות לשוניות" של אהרן אמיר, "מיהם בני-האדם".

נלטון גליק, הארכיאולוג והוקר-הארץ הנודע, שט והתהלך בארץ מורה-הירדן, ובדרכו לא די שזיהה את "יבש גלעד" הקדומה, אף השכיל לחשוף ולפורר את הזיקה בין יושבי המקום דוברי-העברית כיום אל עברו המקראי של מקומם. (הדב-רים מובאים מספרו של נ. גליק, "הירדן").

השכר והעונש

אין ספק שהעולם הערבי יעשה באחד משלביה של מלחמה עולמית נסיון לקבוע את גורלה של ארץ הפרט כתפסתו. נסיון ערבי זה, יתכן שרק שלבו האחרון יהיה, הסבוב השני המפורסם.

קודם כל יכול לבוא ביצורו של המשטר הערבי בלבנון למשל, וההקפאה הערבאית של פוטנציאל-ההתפתחות של הדרוזים. ואת המערכה הגדולה הזאת עלולים אנו להפסיד אף בטרם יערך סבוב שני — ע"י מניעת אפשרות של פתרון אחר, פתרון עברי בונה ומשחרר לארץ הפרת.

את המערכה הזאת עלולים אנו להפסיד אפילו נהדוף את ההתקפה הערבאית בסבוב השני. אחרי ככלות ההדיפה יישאר המצב עומד בעינו, ביסודו של דבר, ואפילו בגבולות רחבים מעט יותר. לעומת הפתרון הערבי עלינו להציב את הפתרון האחר לשאלת ארץ הפרת. את הפתרון העברי.

ואם הפתרון העברי בשלמותו הוא ענין ממושך — יש בו צד קרוב וממשי מאד.

הצד הזה, הצד הראשון, ההכרחי והדחוף הוא הקמת הברית בין ישראל ללבנון ולהר הדרוזים.

רק מחמת אפס הראיה המציאותית של החזון העברי בהנהגתה של מדינת ישראל לא בצענו את הדבר הזה תוך כדי הקמתה של מדינת ישראל.

הלבנון נתון במשטר שעבוד-ערבאי כפוי. כחותיו העצמאיים מחכים לאות השחרור מעמנו. עלינו לתת להם את האות הזה. ברית עם הלבנון ועם הדרוזים תחשוף את גבולות סוריה ותיטול כל כוח מחץ מצבאה הדל.

ברית זו תחשוף את גבולות עבר הירדן ותיטול כל כוח התקפה מן הלגיון הערבי חדל-המלואים.

שחרור ראשון זה יטול מן המשטר הערבי בבגד כל אפשרות של ממש להסחית את כוחו מבעית הכורדים ולהפנות לתגרות הרחק מגבולה, מה גם שממילא כל מעייני הכנופיה הערבאית השלטת בה נתונים ל"סכנת-הסכנות" מצפון.

ואם יראה המשטר הערבי הרקוב במצרים אפשרות לעצמו לערוך אתנו מערכה אף בתנאים אלה — קרובים הסכומים שעזה תשוב לידינו.

בתנאים אלה, ובתנאים אלה בלבד, תנאי הגמוניה ישראלית בארץ הפרת, תפרץ חומת ההסגר הערבי, ויהיה בידי ארץ הפרת לאחד את כוחה הכלכלי כמיטב היכולת ולהוסיף פתוח כעבור תקופת הזעם.

לא למלחמה אנו נושאים את נפשנו, ולא מלחמה קרובה ושמוש בכוח הזרוע אנו מבקשים. אנו מבקשים את הצד הראשון לשחרורה של ארץ הפרת, שחרורה מכוח הזרוע המדכא של הערבאות תמורת האימפריאליזם הזר, החונק את התפתחותה ואת אפשרות עמידתה, ועמידתנו בתוכה.

ומכאן — המפתח לחרות הפעולה.

האויבים הראשיים במלחמה מבקשים לעקור זה את כחו של זה. גורלן של בעלות הברית. מכל צד, לא בגישה של פרסיועונש הוא נקבע. גורלה של כל מדינה ומדינה נקבע לא על פי דרכה וכוחה בראשית המלחמה, כי אם על פי דרכה וכוחה בסופה.

המלחמה — אם אמנם קרובה המלחמה — תוצאותיה תקבענה תקופה ארוכה למדי במדיניות העולמית ובמזרח התיכון ובארץ הפרת. והשאלה היא מה יהיו פני עולמנו, פני ארצנו, בסופה של המלחמה הבאה — אם תפרץ.

השאלה היא אם נוסיף להיות מדינת-שולים לארץ הפרת הערבאית, או נתיצב בראש הכוחות הבונים, והמשחררים בארץ? הדבר הזה הוא שיכריע את גורלנו. והדבר הזה הוא בידנו במדה מכרעת.

לשמר עלינו לשמור על חרות הפעולה שלנו.

— כי הוא עצם חרותנו, עצם עתידנו, עצם קיומנו בחשבון היסטורי לא רחוק.

מ. ע. אליף

בעית הבעיות הקרובה של מדינת ישראל היא בעית האספקה. בשלה, תמורת אספקת מה, יש המבקשים אף למכור את עצמאות המדינה, לקבוע את מדיניות החוץ שלה לקראת אפשרות של מלחמה, תמורת האספקה.

חוסר אספקה — אספקת חמרי גלם וחמרי מזון — פירושו רעב וחוסר עבודה. לא ערעור הכוח הממשי בלבד, אלא אף ערעור כל המורל, כל רוח העמידה והמלחמה.

ומכאן — מדיניות ההגירה של מדינת ישראל, כפי שאמר בצדק בן גוריון בנאומו על חוק ההתגוננות האזרחית, "בעיני מסתכלים" רבים מבפנים ומבחוץ היא נראית — לא לגמרי בלי יסוד — כמדיניות הרת-סכנות ואסונות למדינת ישראל.

הגידול המספרי עקב ההגירה — תוספת הכוח הכרוכה בו — מותנית באיכות, לא "אבק אדם, לא זריילשון, לא זרים, לערכי האומה וחזונה".

המהגרים סופם נטמעים ומוסיפים על כוחה של המדינה. אבל בחשבון קרוב מבחינות רבות יסוד של חולשה הם לה, ויכולת עמידתם במסות מופקפת. הבטחון מחייב הסדר ההגירה לפי כושר האספקה. הסכנה קרובה וגדולה מכדי לשחק בה. הקץ לדברי חבל על הגירה שלא בכפוף לצרכי הארץ הזאת.

ביחוד שאף צרכי הבטחון של היהדות העולמית לא יעמדו במלחמה זו על הפרק.

אומרים על הגנרלים שהם מתכוננים בדרך כלל למלחמה שעברה. הציונים משמיעים מליצות על סכנת השמדה ליהדות בנוסח המלחמה הנאצית.

אבל כיום, אף אחד משני הצדדים הבאים בחשבון במלחמה אין עיניו בהשמדת יהודים. יהודים כיחידים עלולים להפגע, אך סכנת השמדה במלחמה אינה קיימת, לא באמריקה, לא ברוסיה, לא במדינות הנתונות לחסותן, ובאירופה — כמעט אין יהודים, והמעטים שישנם אינם יכולים או אינם רוצים לצאת.

סכנת השמדה אינה קיימת. יש ארצות לא מעטות שהיהודים המהגרים מהן מיטיבים את מצבם בהגרם לארץ. אף גמלטים מרדיפות. לשם כך ודאי וודאי אסור לסכן את בטחונה של ישראל.

הנמכור את החרות, חרות הפעולה וההכרעה במחיר האספקה? מדיניות ההגירה של ישראל כמעט מאלצת אותה לחפש קונה. הקונים היחידים הבאים בחשבון הם, כידוע, מעצמות המערב. מכאן החוזרים אחרי אמריקה, הממאנת, ועם בריטניה, המאירה פנים למדי.

עלינו לזכור אפוא את הסוסיה הרבים של אמריקה להגן על המזרח התיכון, ואת השקול האסטרטגי שהמזרח התיכון עלול ביותר להיות בידי הצד השני. על כל פנים בשלב הראשון של המלחמה, וגם זה ענין של שנים.

פרוש הדבר קודם כל הוא נתוק דרכי האספקה מן המערב. מחיר החרות, אם ימכור, לא יהיה אלא הפוגה קצרה בחזית האספקה. המבקש למכור מבקש אפוא לתת את החרות הזאת אף לא תמורת פתרון לבעיה הכלכלית כי אם תמורת הפוגה קצרה בלבד, דחיתו של המשבר לשעה.

וחרות הפעולה — בה המפתח לבעית היסוד של מדיניותנו, של קיומנו.

ברקת של חרב המלחמה מגלה באורו החותך לא את בעיות ההגירה והאספקה בלבד כי אם גם את בעית הבעיות שלנו, בעית גורלנו, בעיתה של מסגרת עולמנו, בעית גורלה של ארץ הפרת. במסגרת של רצועת חוף קטנה, בשולי הארץ, ארץ הפרת, לא תקום, לא תעמוד אלא מדינת חסות למעצמות, ועלינו לפרוץ את החומות סביב. כאן גם הפתח לפתרון בעית האספקה, לכל הבעיות, אחדותה של ארץ הפרת, עובדה היא, עובדה פוליטית, גיאוגרפית, כלכלית. — ממשית מאד. התעלמותנו לא תועיל לשנותה. ובאין היזמה בידנו, תהיה בידי הצד שכנגד.

איש לאוהיד, ישראל

„שונא האלוהים“

בשל רשימתו „במכלאות הקודש“, אשר נתפרסמה באחד הגליונות הקודמים של „אלף“, יצא הקצף על כותב הטורים ויצאו נגדו חוצץ למן „חרות“, בו כתב אבא סיקרא על „יבסקים“ עבריים כדרכו, ועד ל„על המשמר“ (!) אשר שפך זעמו על „אוכל נרות חלב לתאבון“... שלא לדבר על תגובות של דתיים למינים אשר יצאו מכליהם ושפכו חרפות ונאצות על שונאי האלוהים...

והנה מבקש כותב הטורים להצהיר חגיגית כי אשמת שונא טפלו עליו. אין הוא שונא אלוהים כלל ועיקר. ובטוח הוא גם משוכנע כי עם האלוהים בכבודו ובעצמו. עם האלוהים כשהוא לעצמו, ודאי ודאי שהיה מסתדר על הצד היותר טוב.

אין בעל המאמר קורא תגר אלא על אותם שנטלו לעצמם זכיון על אלוהים ומשימים עצמם באי-כוחו עלי אדמות, והטענה ישנה נושנה והושמעת עוד בימי הביניים. כן שואל הוא מיהו זה ואיזה הוא האלוהים אותו מתימרים לייצג אותם באי הכוח?

אלהים כצלמו

הפסוק „ברא את האדם בצלמו“ — אמת רבה צפונה בו, אם רק נהפכה קצת, כי האדם הוא אשר יצר לו בדמותו ובצלמו את אלוהיו. איש ממנו לא ניהל ויכוחים תיאולוגיים עם סוס, דרך משל, בכל זאת הדעת נותנת שאין לו אלוהים. כי אלוהים פטנט של האדם הוא והאדם הוא שיצרנו לעצמו, כדמותו וצלמו. ואברהם המבקש לעשות סבוטג' למסחר הפסילים של אביהו, מניא את הלכות, גבר כהלכה, מקנות לו אלוהים זאטוט שאינו יאה לו („שאין הוא כדמותו“).

ובכן, כותב הדברים האלה, דרך משל, אינו חפץ באלוהים בעל קפוטת וארבע כנפות; כשהוא לעצמו תשקה נפשו דוקה באלוהים בעל „בריציס“ ומגפים...

כי הרשות נתונה ורשאי אדם לבור לו כטוב בעיניו. מה אפוא עומד לבחירה? שלוש השקפות יסוד יש לו לאדם על סוד הבריאה, סודות תבל ומלואה ועל כל המופלא ממנו: האתאיזם, הדיאלוג, והדת.

הבה נבחן בקצרה השקפות אלו אלו אחת לאחת, ולו גם מבלי להתיימר במיצוי השאלות מבחינת העיונית; הלא אין מאמר זה מתכוון להיות מחקר מדעי שלם.

אתאיזם

ובכן האתאיזם מהו אומר? אין האדם המודרני יכול להאמין בדברים שמחוץ לטבע. מאמין הוא רק למה שהוא משיג בחושי ובשכלו. ואף שמודה הוא כי אין חושי של האדם מושלמים ומשוכללים ביותר, ואף שעוד רבות נבצרות מבינתו, הנה ודאי יגיע אי פעם לפתרון רוב הסודות, כשם שכבר פתר סודות רבים שבעיני הקדמונים היו בחינת למעלה מן ההשגה. איוב בטוח שאין חקר למצולה ושאישי לא יוכל למוד את הארץ. וכשם שזה כבר כבר פתר האדם את החידות האלו, כן יפתור במשך הדורות את כל המופלא בעינינו כיום. במידה שהאדם משתחרר מאימת הלא מודע משתחרר הוא משארית האמונות הדתיות. הן פתחות המדע נמצאת אפוא ביחס ישר להתגברות האתאיזם.

דאיזם

הדאיסט (מן דיאוס — אלוה) טוען לעומתו שלעולם לא יגיע האדם לחקר הבריאה וסודותיה. עצם מבנם של חושנו ושכלנו אינו עשוי לתפוס את סוד החיים, סוד היקום, האין-סוף או העדר אין-סוף, העדר חלל, כשם שתולעת זו, דרך משל, המהלכת על הכותל כעל הרצפה, רואה לפניו תמיד רק אורך ורוחב ואינה יכולה לתפוס בחושיה את ממד הגובה שלנו, כך אין האדם יכול לתפוס בחושי ובשכלו את סוד הממדים הנוספים על שלושת הידועים לנו וכו'; יש גבול טבעי לתפיסתו של האדם שכל המדע והטכניקה שלו, ויתפתחו ככל שיתפתחו, לא יוכלו להעריגו מתוכו. כשם שאף אם תאלץ כלב ככל שתאלץ ויתפתח שכלו ככל שיתפתח, אין הוא עשוי להבין, דרך משל, את צירות שקספיר...

אותר תחום שמעבר לכושר תפיסתו של המוח האנושי — הוא הוא תחומי של האלוהים, אומר ה-

האדם כדמותו של האב בעיני התינוק: הגדול, הגיבור והנורא. היודע כל, המבין הכל, אשר אין לרמותו, הבוחן כליות ולב, ממש היודע „לקרוא על מצחו“ של תינוק את כל צפונותיו...

יראת אלים

אך גם לבד מפחד האב היה האדם שריר באלף פחדים ואחד — פחד החיות הרעות, הנחש, האש, הרעם והסער, הכוכבים והמולות. פחד החשכה והרוחות הרעות שהיו לשדים ולמוזיקים טמירים מעוררי חלחלה. אימה ופחד מפני הבלתי-ידוע שאין לגבור על פגיעתו הרעה, ראשיתה של הדת היתה אפוא מניעה ועצירה, מניעת הרע, מניעת נקמתם הנוראה של המיסתורים האיומים, הפסת רוחם והפקת רצון מלפניהם. מכאן נולדו איסורים והיריונות שונים, שקט ודממה שלא להתרדם מרבצם, איסור העלאת אש בזמנים מועדים ל"פורענות (לא תבערו אש בכל מושבותיהם ביום השבת, השביעי — ראה להבא), וכיוצא בזה איסורים וחרמות למנוע רעה ושואה.

גורם נוסף לפחד מוות היו המחלות המדבקות למיניהן, אשר עשו שמות נוראות באדם הבראשית. הפחד המיסטורי הביא להשבעות, לחשים ודיני „טהרה“, „שח“, „מומחים“ לביצועם הם הם ראשוני הכהנים.

עם התגברות האמונות הדתיות משתלטים נוש"איהן על החברה האנושית, ונוצרת זהות בין השליט, הכוח והאל. אין לומר שכל המושלים הדתיים צבועים ונוכלים היו, אשר אמרו רק לנצל לתועלתם את אמונות ההבל של צאן מרעי. הם, אולי האמינו רובם כי תאוות שלטונם ובצעם חופפת את טובת עדתם, אך עובדה היא כי בעולם הקדמון והעתיק, וזהו לעולם הפרימיטיבי של היום, קיימת אותה זהות, פרעה הוא המלך, הוא אדון כל הארץ, והוא אף האל. קיסר יפן הוא בן השמש וכו'. על כל פנים, השליט בחסד עליון, המלך מטעם האלוהים ובא כוחו עלי אדמות, הוא דבר נפוץ ומקובל ושרידים ממנו קיימים עד היום. אף השליט העברי היה „משיח אלוהים“, ומשעלה לשלטון היתה מתחילה רוח אלוהים „לפעמו“ או „לצלוח עליו“.

המרד במתווכים

משנפל השלטון בחברה בידי נושאי הדת — נהגו שלטונם ביד רמה, ואת דתם, מערכת חור"קיהם, כפו בכוח הזרוע ובידי קשה על כל נתיניהם. קלוי המנצח היה אף אלוהי המנוצח, וכל מורד בו, מתקומם וסוטה — רגום יירגם או סקול יסקל. כך נשתלטו הדוקטרינות הדתיות במלוא העולם ובצד התרומה שתרמה הדת לתרבות ה"אנושית כפתה עליה את אוזיקה ועיכבה את התפתחותה, כנוכר.

עם התפתחות המדע והטכניקה חרף כבלי הדת, ועם השתלט האדם על הטבע, הלך ונשתחרר מפחדיו הנצחיים. בשכלו הגיע עד חקר רבות מן התופעות אשר כחידה היו בעיני קודם לכן, ובידי התקין לו כלים ומכשירים לגבור בעזרתם על הפגעים השונים. כך הוכשרה הקרקע למרידה הגדולה ב„באי-כוח האלוהים“ ובשלטונם האב-סולוטי.

בעולם הנוצרי מופיע ארסמוס, המתרגם את כתבי-הקודש ללשון העם, כדי לשחררו מן ההזק"קות לתוכה של הכמורה; ואחריו מעורר לותר את המרד הגדול, הרפורמציה משחררת את האדם במידה רבה ממרות המתווכים בינו לבין האלוהות. מטיפה נגד כפית הדת ואומרת להסתפק בהטפה ובשכנוע. לבסוף, לאחר תנודות, ריאקציות ושי"כיות דמים-מרוזה, מגיע תור המהפכה הגדולה, שבנהרי דם ואש היא שוברת את שררתה של

דאיסט, שהוא הוא מחוללה של תבל כולה ורק לו גליות צפונותיה. חייב אפוא אדם לנהוג דרך ארץ במופלא ממנו, וכיון שאין להבדיל בין לא-ידוע ללא-ידוע, שהלא מאחר שהוא לא-ידוע אין לנו קנה מידה לחלקו, הרי שכל הלא-ידוע הוא לגבינו דבר אחד, דבר שלם — כלל הלא-ידועים. משום כך קרוב הדיאיוס לאיזה מין מונותאיזם מופשט.

דת

הדתי מאמין שלא רק שברא אלוהים את העולם, לא רק שלו בלבד נהירים כל סודותיו, אלא אף מנהיג הוא את עולמו וצופה כל הליכותיו. משום כך יש להפיק רצון מלפני הבורא, לא להעלות את חמתו ולהתנהג בכל שטחי החיים לפי מתכונת שיטתית העשויה לשאת חן מלפניו.

דת בעברית פירושה חוק או חוקה (דת ודין — שמות נרדפים הם, „והדת ניתנה בשושן הבריה“). הדת היא אפוא לא אמונה בלבד, לא השקפת עולם בלבד, אלא מערכת חוקים המלווה את האדם מלידתו עד מותו. לפיה חייב הוא לנהוג כדי למנוע את חרוננו של אלוהים ולעצור בנקמתו של הבורא מנהיג העולם. ודאי שאין להתעלם מכוונותיה של הדת והישיגיה. הדת, פרי רוחו ויצירתו של הפין האנושי, המיוחדת לו בלבד, תרמה תרומה כבירה להתפתחות התרבות האנושית. היא פיתחה ערכי מוסר, טיפחה את האמנות (ציור, פיסול, מוסיקה, ארכיטקטורה), את הספרות, הכתב וההשכלה. אך לעומת זאת היתה אף גורם מעכב וריאקציוני, שהפריע להתפתחות המדע והפילוסופיה, גם רדפה באף ובחימה כל דעה והשקפה שלא עלתה בקנה אחד עם הדוקטרינות הנוקשות שלה.

„פחד יצחק“

הדת האנושית היא ילידת המגור והאימה בהם היה שריר תמיד אדם בראשית, ואשר מהם לא נשתחרר האדם כליל עד היום. ידועים המושגים העבריים של יראת אלוהים (עברי אנוכי ואת אלוהי השמים אני ירא), אלוהי אברהם ופחד יצחק, החרדים לדבר יהוה. העדה החרדית של ימינו, חרדים ויראי שמים, — אימתה ופחד... האדם הקדמון חי בפחד תמיד, אימת מות ומגור מסביב. פרויד מיחס את עיקר הפחד לפחד האב, „הזקן“, ראש המשפחה. האדם הקדמון חי ביחידה של שבט-משפחה — הזכר הזקן, הגשים, שפחותיו החרופות, והצאצאים, הזכרים הצעירים היו ש"ריוויים באימת מות מפני הזקן שהיה מכם מכות רצה, מוחצם ומסרסם כל אימת שהיו מעלים את חמתו וקנאתו, או שהיה מגרשם להיות הפקר ל"מוראות יער הבראשית. האמהות היו מלמדות את בניהן שלא להעלות את חמת הזקן, שלא לנגוע בכל השייך לו ולא לבוא במחיצתו. כך נוצרו האיסורים („טאבו“) הראשונים. ביחוד גבר הפחד והפך מיסטי ומיסטורי יותר, במות הזקן. האדם לא עמד עוד על מהות המוות, ולא ידע אם ישן הזקן או מתחפש. שמה יקיץ פתאום ונוראה תהי נקמתו. רוח המת האיום וצלו היו מרחפים על בני השבט, והפחד המיסטורי מפני נקמתו הוא הוא, לפי פרויד, ראשית האמונה הדתית. דמותו של האלוהים מצטיירת בתודעתו של

הדת, מפרידה בין הדת למדינה ומשאירה את מה שבין אדם לאלהיו לרשותו של היחיד.

גוי קדוש

על היהדות עלינו ליחד את הדיבור. עמא עיקר התנגשותנו, כי במכלאותיה אנו נתונים. נתונים הרבה יותר משהגנו מודים בכך. משלים אנו עצמנו כי "חפשים" אנו, "חילונים" אנו — ולא היא. כלואים אנו במכלאות היהדות וכבולים באזיקיה מלידה ועד קבורה. וידועים הדברים גם נדושים: מילה, אישות, משפט דתי, מאכלות, שבת, הלכות המת וכו' הכפויים עלינו, לאנסנו (ראה גם "במכלאות הקודש", אלף חוברת ב'). שכן היהדות — דת חיים היא. היא מכתבה אורח חיים מיוחד, "יהודי", לעדה כולה. אין היא ענינו של היחיד ואינה מחשיבה הרבה את זה הקרוי בפיה "דברים שבין אדם למקום". אין לה ענין בדעתו ובהשקפתו של היחיד. היא דת של קבוצה של עדה, של "ממלכת כוהנים וגוי קדוש". היא אינה מכירה בזכותו של היחיד לפרוש ממנה. כל שנולד להורים יהודיים, — כל שהוא ממוצא יהודי — יהודי הוא בעיניה כל ימיו. היהדות אינה מכירה בעזיבת עובדיה אותה. יהודי שהתנצר אינו נוצרי ככל נוצרי בעיניה, בעיניה הוא יהודי משומד. על כורחו הוא נשאר בעיניה יהודי.

דין משה בסיף

נגד "הסוטה" יש לה אמצעים בדוקים ומנוסים: חרב, חנק, סקילה ושרפה. (בחרב וחנק קצרה עתה ידה מהשתמש, אבל שרפה וסקילה בידי המונים לבושי שחור מימי הביניים הצועקים בג' רון "שאבעס!" — תופעות "מקובלות" הן בערינו...).

האימרה החסודה "ישראל — אף שחטא ישראל הוא" — המעמידה פני רחמים, סליחה ומחילה כביכול, פני "אהבת ישראל", אינה אלא עצם עצמה של העריצות היהודית, האומרת לכבול ב"כבלי נצח וברתוקות" עד את כל שנולד על ברכיה. ישראל אף שחטא, אף שהוציא עצמו מכלל "ישראל", אף שהוא בן בלי דת, אף שהוא אנטי דתי אף שהוא נוצרי — ישראל הוא!

היהדות דת תוקפנית היא ושתלטנית. אינה יודעת סובלנות. מעיקרה אין היא מכירה בקיום זולתה ובזכויות זולתה. אם אינה מנפצת ומנתצת את כל קדשי זולתה — רק מחולשה פיסית ומחשש פסי נמנעת היא מכך. כשהיה כוחה עמא — ייחודה בחרב את הכופרים בה (אלקסנדר ינאי למשל) ולו היה כוחה עמא היתה עושה זאת אף היום.

סבתא והקבוץ הארצי

מנהג חדש הוכנס להווי הקבוצי. בק"ב נוצרים צעירים בהשלמות הקבוצים הוותיקים נהגים הצעירים להתחתן בפומביות יתרה. וגולת הכותרת זו ברכת הרב. חברינו הוותיקים היושבים בכנסת נלחמים נגד הטרור הדתי, נגד שלטון הדת על חיי אנשים חפשים — ובני הלוחמים נזקקים במאורע אינטימי זה דוקא לרב. מה היה קורה לילדינו, לו היה ידוע שכל ילדי הקבוצים, בלי יוצא מן הכלל, ילדים "בלתי חוקיים"? האם עצם העובדה הזאת, הקביעות והליכוד שבה, לא היו נהפכים לחוק? האם הנצחון הפוליטי הזה לא היה שקול כנגד הזעזוע של כמה טבתות? (ידיעות הקבוץ הארצי)

אין לנו לדרוש אל "מקורות" היהדות ו"שר" שיהי, הספרות התלמודית, הרמב"ם, השולחן ערוך וכו', כדי להביא סימוכים לאמור למעלה. די לנו ללכת אצל יהודים בימינו אלה, יהודים היושבים עמנו בארצנו העברית.

אמת ושקר

אז — זה כינויו של עורך "סולם", ממנהיגי המחתרת לשעבר, יהודי מובהק וטיפוסי אף ש' אינו אדוק בדתו ונחשב "חפשי", — מייסר את היהודים הדתיים רשמית על סובלנותם כביכול כלפי הנצרות. בגליון ט' של עתונו משנת תשי"א הוא כותב:

ולא זו בלבד שאין ממנהיגי הדת אחר אשר יקום ויגיד בקול רם את מה שאמר הוא ואמרו אבות אבותיו (בלחשי לחשים, כי בין הגויים) מדי פעם בעברם על יד פסל מפסיר להם: שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו, אלא שהם התחילו להטיף ולעשות מעשים המסייעים להקמת מקדשיאליל חדשים על האדמה הזאת בניגוד לצווי התורה, אשר הם, רבנים ומנהיגי דת אלה, מתיימרים להיות אבות קנאים. לא רק שאין בהם הכוח לקום ולהשיע בעולם את דעתם היהודית על אמונת הבעל של הנצרות, אלא שבשעה שהם, נלחמים מלחמת דמים ממש על מכוניות הנוסעת ברחובות בשבת, הם מ"חייבים" חיוני חנופה וכבוד לנציגי אמונה — שהיא אם הטומאה — את מושגי הטוהר ורצינו הזאת הם קיבלו — כי הם עצמם עקורים משרשי אמונת אומן שהיא אקסקלוסיביות, שהם אפיה של אמונת ישראל, אין זולתו — אמת ושקר ולא שתי אמונות.

והוא מוסף ומלגלג, כי שנינותו החריפה, על מריה שעלתה כביכול השמימה, אבל אליהו הנביא שלו הלא עלה אף הוא השמימה ברכב אש וסוסי אש, ומה בכך? אחת ושקר...

עד שיאמר רוצה אני...

ש. ז. שרגאי, ממנהיגי "הפועל המזרחי", כותב ל"קומנטרי", עתון יהודי אמריקאי, חוברת אוקטובר 1949:

"התורה אינה הלכות דת שהן ענינו של הפרט; הריהו תורת חיים של עם שלם, שאין קיומה מובטח אלא כשהמבנה החברתי, הכלכלי והמדיני שלו מושחת עליה ועל פיה. כשמי מאנשי העם היהודי מתנער מן התביעות ש' תורה תובעת, אין זה ענינו הפרטי, לפי שפי עולתו יש בה סכנה לקיומו של העם היהודי". והלאה:

"אין אנו יכולים לוותר על מנהג מילה, כי בעשותנו כך נימצא חותמים תחת עצם שרשיו של העם היהודי".

בויכוח פומבי בענין שלטון הדת, שנערך לא מכבר בירושלים באולם רטיסבון, טענו דוברי הדתיים, ובראשם ד. צ. פנקס, ממנהיגי "המזרחי": "אמת שהיהדות כופה את דיניה, כפי שכתוב מפורש: 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני'..."

אין זה חשוב שהחילוניים הם רוב, שהרי הרוב הזה נתון בידי היצר הרע... אין מניחים להדיוטות להכריע בעניינים מקצועיים, את הבנין מתכנים המהנדסים המומחים לכך, ובעניני דת פוסקים המומחים לה. הרבנים...

העורב הדתי והזרזיר הציוני

כך מציגה היהדות עצמה את עצמה בפנינו כיום הזה. וכך מגלה היא שוב את פרצופה ב"1950. ומהו סוד כוחה של היהדות הזאת בארץ הזאת? סוף כל סוף אותם המחזיקים בדת בגלוי ובמפורש מיעוט הם, ומיעוט מנוון ובלתי אהוד.

חוקי-נירברג היתשי"א

מספר הנכריות הזורמות ארצה הולך וגדול... הצירים, השגרירים והקונסולים של ישראל, עיניהם צריכות להיות פקודות, לעשות כל אשר בידם למנוע עלייתן של הנשים הנכריות. בנמלים שלנו יש להחמיר... לעמוד על הדבר, אם הנשים נשארו בגותות או נתגייירו. וכן יש להנהיג דישום הנשים הנכריות בפנקס מיוחד, ול"הודיע על כך לממשלה.

הרב ד"ר ש. גרינברג
(הצופה, 27.10.50)

אלא מה? — מיעוט זה נחמד בידי כל הצבור הציוני על כל פלגותיו וזרמיו, אותו הצבור הש"י לית עדיין במדינה ובציבוריות שלנו. כל המפ" לגות הציוניות נאלצות לתמוך בשלטון היהדות, שכן מחייבת עצם הגישה הציונית: הציונות תור בעת "מקלט בטוח" בארץ ישראל לכל איש מצוק ומר נפש מקרב הפזורה היהודית, כל ציוני מכיר ויודע כי אין, גם לא יכול להיות, בין הפזורות השונות כל קשר לאומי, לא קשר לשוני, וכל קשר גזעי, שהכל כבר מכירים שהיהודים הפלי-שים, החאבאנים, "בניישראל" היהודים והסניגים, היתודים, "המערביים" של צפון אפריקה והיתודים "הספרדיים" ו"האשכנזים" למיניהם — אינם בני גזע אחד בשום פנים ואופן, ואין הם אלא צאצאי עמים וגזעים ושבים שונים ומשונים אשר קיי בלו עליהם אי כך ואי פעם את דת משה.

מה אפוא המקשר את כולם בחוט חשני? מובן שזוהי הדת היהודית, אף אם מחזיקים בה רק במטושטש במעומעם: המילה ביום השמיני, ה"חופה והקבורה בבית קברות יהודי וכיוצא בהם, הם הם המאחדים את פזורי היהדות באיזה מין אחד מנהגי-מיסטי.

השולל את היהדות מעיקרה, הרי זה שומט את רגל הקרקע האחרון מתחת רגלי הציונות, ועל שום כך מחזיקים בה הציונים למיניהם, ימין ושמאל, אדוקים וחילוניים, בחרוף נפש ובחממה שפוכה.

מובן שהצבור הציוני החילוני רוצה לנסוע ב' שבת ואולי אף לבקר בקולנוע ולאכול קוטלי חזיר, אבל נס נא לדבר אף עם ציוני שמאלי שבשמאלי, בלתי דתי ואנטי דתי מושבע, נס נא לדבר אתו על ביטול המילה, אותה הטלת מום קדמונית, על סובלנות כלפי חינוך נוצרי, על גוי שואים בין-עדתיים, על קביעת יום חמנוחה הש' בועי ליום א', כבכל העולם התרבותי של ימינו — ומיד יתנפל עליך בשצף קצף ויחשבך למטורף, לעורר ישראל, לבוגד בעמך ולכל מה שתרצה.

מה שלא יעשה השכל

אפס יש כבר בארץ הזאת ציבור גדול, הגדול והולך, צבור צעיר ואיתן של עברים אתאיסטים, המשוחרר כבר בפנימיותו מתסביכים ציוניים ומכל זיקה ליהדות. יש אף ניצנים של צבור עברי נוצרי, כשיגדל ויעצם מהנה זה, ובלי ספק אף יתווספו עליו אחרים, אולי תוכל האומה העברית להלכה לכלול אף איוו יתדות, "פרוטסטנטית", שתוותר על שלטונה בכיפה, תשלם עם קיומה של זולתה ותתיחס בסובלנות כלפי אמור נתם או אי-אמונתם של עברים אחרים. שאם לא תסגל היהדות עצמה לדמוקרטיה רוחנית — לא תהי לפניה דרך אלא לשוב ולהסתגר בגיטאות.

וכדי להחיש את בוא אותו היום, יש להרגיל את הציבור הציוני והיהודי לעובדה שיש בארץ הזאת ציבור רחב, ציבור שהעמיד עתידו, ושל-

ציבור הזה יש דעות משלו על היהדות.

את היהדות חושב הוא לדת מן הדתות, שמקורה אותו מקור של פחד ויראה קדמאיים. שטכסיה ותגיה מקבילים לטכסיהן ותגיהן של הדתות האחרות ונובעים מאותו מקור.

מה בין תרע לאברהם

למשל:

המילה „ציפור הנפש“ של היהדות, אינה „נכס“ יהודי בלבד. מיסלמים, כושים, פוליגונים ורבים אחרים מחזיקים בה עד היום. מקורה — בימות האדם הקדמון, ומניעיה — סרוס, קרבן אדם והילולה אקסטאטית. עליה דובר בהרחבה באותו המאמר, „במכלאות הקודש“, הנזכר.

„פדיון הבן“ — שריד לכסף השוחד שהיתה האם שוקלת על יד הכותן לבל ישחט את בכורה, כדת וכרין.

ה„כפרות“ של יום הכפורים אינן אלא שרידי קר-בנות אליילים.

„קידוש לבנה“ — שריד מובחן לעבודת כוכבים ופולות וכל צבא השמים.

הג האורים — חג השמש.

„חשיליך“, פולחן הקשור בעבודת אלי מים קדמונים. רוב תגי היהדות חלים במלוא הירח וחופפים לחגי הטבע ועבודת האדמה הקדומה.

החזיר, הטמא מכל טמא, אסור באכילה משום ש פסע היה היה מקודשת, כפרה במצרים וכחיות ה קודש התודות. מובן אפוא כי אין לאכול בשר קדוש...

„עושה שלום במרומיו“, מתפילת ה„קדיש“, אינו אלא שריד האמונה כי האל הגדול הגבור והנורא הד ביר תחתיו בזרוע עוזו את כל האלוהים מתחריו ואחר — לבד מלך נורא...

איסור בשר וחלב — על שום גדי העזים שהיה מוגש בחלב אמו מאכל לאלים, ומובן שאל לו לבן תמותה לאכול מסעודתם של אלוהים...

השבת המלכה“ המקודשת כל כך — אינה אלא שריד הקללה שהיתה רובצת, לפי אמונת הקדמונים, במספר 7 (שבעת יום קין, ולמך — שבעים ושבעה; בשבע דרכים תנוס מפניו; על אחת שבע; ושבע תרעבות לבו וכי וכי). היום השביעי מועד אפוא לפורענויות, בו מהל כים מזיקים ורוחות. כדי שלא להרגיזם ולהחרידם — אין להעלות אש, אין להקים שאון, ובכלל מוטב שלא לעשות כל מלאכה, שבין כך וכך תהי הקללה שורה בה...

יתרגלו, יתרגלו...

אלו אחדות מדעותיו של הציבור הזה על היהדות, במפורש ושלא במפורש. אף דעות משלו לו על עתיד האומה העברית, ואל אלו יש להרגיל את הציבור הציוני והיהודי. גם דומה שמתחיל הוא כבר להתרגל.

ב„דגלנו“, בטאון צעירי אגודת ישראל, גליון ג' תמוז תש"י, כותב משה שנפלד בין השאר:

„מהלך הענינים מתפתח ברוח „הכנענים“, עתידים אנו להתרגל ולכסוף גם לחשלים עם מציאות עברים נוצרים או מוסלמים, ברוח העיקרון המתגשם כי הדת היא ענינו הפרטי של כל יהודי. היום עוד נראה הדבר מוזר ומפוקפק, אולם הרבה דברים שהיו מוזרים ומפוקפקים לפני עשר שנים, מקובלים ומתוקנים עלינו היום, וכל המהרהר אחריהם מוכתם כקנאי שאינו מן הישוב“.

אכן, יתרגלו, יתרגלו ולא „יתפוצצו“ עוד ל משמע דעות נוגדות להשקפתם הקנאית, כי לפי שעה עוד יוצאים הם מכליהם ומשתוללים בחמת זעם לשמע דברי „כפירה ומינות“.

ולסיום הבה נביא בזה דוגמה נאה וממולחת ל„התפוצצות“ זו:

הרי לפניכם מכתבו של איש יהודי חרד, אשר שלחו למערכת „אלף“ כתגובה על המאמר הנזכר „במכלאות הקודש“. הדברים נמסרים ככתבם וכלשונם:

לא יתכן הדבר...

„האמנם נעמוד מנגד ונידום?“ — זועק אותו מחנך אלמוני מנהמת לבו. ובצר לו יתוסף על לוח לבו לבו לאמור: „חייבים אנו לומר את כל האמת: לא במעט אשמים אנו בעצמנו (וגם ה מוסדות המחקקים בכלל זה) ... ומשפחתנו פתחו לחוגים אלה לא קמה בנו הרוח לעכב את המרוץ ואפילו למיסיון לא נאמר: הרף!“

התביעה משתמעת ברור: יש לנקוט צעדים משפטיים-חוקיים („גם המוסדות המחקקים אשמים!“) וצעדים אדמיניסטרטיביים נגד מוסדות החינוך של המיסיון. פעולתם ועצם קיומם. יש לאמר: „הרף!“

ותאיש הדווה על שבר בתעמו ישא כאן משאו גם על „מהות היהדות“ ו„מהות עצמאותנו“, וכיוצא בזה וכנכנס בזה, למען יצב טענותיו על אדני היסטוריוסופה-בגרוש מבית-המדרש-של-המלל-הציוני:

כלום רשאות מדינת ישראל לשחרר את בניה מחובתם כלפי ערכי היהדות? [שמעו, שמעו!] מהותה של עצמאותנו אינה פיסית בלבד, היא בעיקרה רוחנית, היונקת משרשי היהדות המקורית והותרת לעיצובה וייצובה מחדש. הדור הצעיר חייב להתחנך על עיקרי הנצח של יהדות זו ועל יסודותיה. רק אז יובטח עתיד למדינה זו... לאחר [כמובן, כמובן] סבל של אלפים שנה. אין כל רשות לכוחות זרים לחדור לפינת חיינו זו ולפעול בה במלוא החופש...

לעורך עיתון סמרטוט, סמרטוט מספר „אלף“ סמרטוט המסונף והמגואל, „אין שלום לרשעים“, כנראה ממאמר המנוול הבווי והנמכזה זאב חנון ימח שמו וזכרו, במאמרו בעיתון הסמרטוט שלק הנו, „במכלאות הקודש“ שהוא הטמא המנוול הוא מחבירי מוציא הסמרטוט המסונף הזה, — יפלא אפוא, איככה עורך עיתון איזה שיהי מרשה למנוול כזה להשתתף להיות נמנה בין חברי מו ציא העיתון, בכך אנו מוכרחים להגיד כפתגם ה עולמי ע"א העורב על החזיר — כי זה הוא חזיר מסונף — וגם זהו ברר מסונפת. —

ולמנוול הזה חנון ימח שמו וזכרו — אגיד ואומר, לא ראשון אתה שחזרפת וגזפת את האומה הישראלית ואת התורה הקדושה והלשנת את עדת ישראל זה כבר ה' לעולמים זה יותר משלש אלף שנה עמד קורח ועדתו שהי' להם אותו טענה על התורה הק, ועל משה רבינו ע"ה כטענתך מנוול ומזוהם ימח שמך וזכרך — ומה ה' סופס נבלעו ונשרפו חיים — נקוה שגם אתה מנוול ועדתך המזוהמים יחי' סופכם כאלו וכמוהם תאבדו ותכחדו מן הארץ במיתה משונה ומנוולת. — התפארת במאמרך שלמדו ויודע דיני ישראל והסטורי — אתה — בוז, בוז, הלא גלית במאמרך שלא רק עם הארץ גדול ונורא אתה — אלא רק בור מסונף ומזוהם מלא טנופת אתה — אין בך שום ריח חכמה ולא דרך ארץ רק אתה מחזק ומגדף ככל הבורעים בעם.

— מה אגידך ומה אדמה לך — אדמך ואמשילך שהנך ככלב נובח, ועכבר סורח, כשחין אבעבועות פורח, צרעת ממארת טמא הוא, טמא ומנוול אתה ותהי' כפרה על כל עם ישראל בקרוב ובמהרה, —

והלא ישנם כלבים הרבה המנבחים — ואתה כאחד מהם — ועוד גרוע גרוע מהם — ואתה ככלב משוגע אשר זנבו סרוח — כן אתה סרוח ומוסרח כנבלה המוסרחת ומושלכת לאשפה —

„תבוע נתבע מן ההורים עצמם לחזיר את ילדיהם אל חיק החינוך העברי, לבל ייפתו להבטחות שוא ולתשועות הבל“.

„דרושה השפעה מאוחדת של כל הגורמים בישוב, למען יידעו הורים אלה כי חטא כבד יחטאו כלמי עםם וכלפי בניהם גם יחד, למען יכירו כי במעשיהם אלה מעמידיהם חם את עצמם מחוץ למסגרת החברתית היהודית“.

ולסוף באה קריאה ממשית מאד לנקיטת אמצעים „משמעתיים“ מצד ההסתדרות המקצועית של המורים כלפי מורים שאולי — בל נחטא בשפתינו! — סרוח סרוח...

„וגם למורים ייאמר: אף אנו המורים, כפר טים וכצבור, קרואים ונתבעים לתת את ידנו למלחמת-מצוה זו. ואין צריך לומר, שלא יורשה לשום מורה לסייע בידי עובר עבירה חמורה שכזו, בשום צורה ובשום מידה. הקריה תיעשה, הקריה קפדנית, אם לא נמצאו בתוכנו שותפים ואם גם בעקיפין מלבד, לפשע לאומי זה, ונסיר את אלוהי הנכר מקרבנו“.

„לאו!“ — מסיים אותו איש בסימן-קריאה ובפתוס גדול וגוקב — „לא ייתכן הדבר, כי גם במדינת ישראל הריבונית ייתפשו ילדים לחינוך נכרי וזר, אשר ידיתם ואשר ירחיקם מעל גבול האומה...“

כמובן, הדברים אין בהם חידוש ואין בהם חשיבות מיוחדת, וודאי שקליערך הם מבחינה פובליציסטית, אבל, כמרומו למעלה, סימפטומטית היא העובדה שהם מובאים במאמר ראשי בכלי-המבטא הרשמי של המורים העברים בישראל.

מדינה יהודית

היחודי עוב את יהודה המכבי גבורו, מיד לאחר שהשיג את העיקר היהודי שלו, את החופש לחיות את הוויתור היהודית כמסורת אבותיו היהודיים. חרות לאומית לא היתה לו הכרח חיוני, עיקר מעיקרי העצמות היהודית, ועל החרות הלאומית לא נלחם.

היהודי הנאמן פנה עורף לשני אחים החשד מונאים, הנלחמים על ירושת העצמאות, גם יחד, ושלא א תדברו אל הגוי הגדול, פומפיוס הרומי, בבקשה להחזיר לו את ימי המנוחה והזווה היהודי שלפני החשמונאים, כדי שיוכלו היהודים לשוב לחיות את הוויתור היהודית כמו בצל מלכי החסד הפרסיים וההלניסטיים, לשעבר, המלוכה הזאת, החילונית למחצה, על מלחמות של אומה ואחריותה של מדינה, נמצאה מפריעה להיות היהודית.

היהודי עוב את גדודי הקנאים המתמרדים לגורלם ולמותם, גם הסגרים אל הרומאים מבקשי נפשם.

סם החיים שבחורבן שלישי

לעומת כל אלה מה רב כוח החיים שיכול חורבן שלישי לתת בלבה של היהדות המתפוררת, ומה גדולה הרוח שיכול חורבן שלישי לחדש ב"קרבן. החורבן הראשון הטרומיסטורי, כמעט כבר נמחה זכרו מן הלבבות, גם החורבן השני, היהודי, — עדן ועדנים עברו מאז. וגם התקופה ההיא רחוקה היא בכל זאת במעט מתקופתנו זאת, ושונה ממנה. זכרו של חורבן חדש, חורבן של המאה העשרים דרך משל — כמה יותר קרוב יהיה אל הלב ואל השכל, וכמה רב יהיה החומר ההיסטורי שישאר אחריו בכל הארכיונים, על הפרובלימה שלו, על קנאיו ועל בעלי יבנה שלו, במקום אותה ישיבה על יוחנן בן זכאי ודאי תאריך כאן האוניברסיטה של ד"ר מאגנעס, למשל, כמה שנים, והחורבן יהיה על יסודות לאומיים טהורים בנוסח המאה העשרים ולא מעורב בא" מונות דתיות משונות מעט, כקודמו. החורבן השלישי הזה ימצא מספיק להוכיח לגויים בבירור ובמפורש שגם היהודים הם בני אדם, ועוד איוה בני אדם! כמה מסוגלים היו להעמיד טיפוסים בריאים תוך זמן קצר כל כך! וכמה גדולים הכח והחיוניות הצפונים בנצח הפזורה היהודית! גם אפשר יהיה לחתום איוה כנוס ספרותי חדש, וק" רוב יותר אל הטעם האירופי, והפעם אפשר יהיה להוכיח לגויים שחור על גבי לבן, שהם חס הא" שמים האמיתיים והיחידים בזה שהיהודים האומ" לים. — סליחה, העם היהודי המפואר — אי" נם בפועל ממש ככל העמים, כאשר הרי באמת ובתמים לא נתנו להם הגויים הללו את מולדתם, ואפשר יהיה גם להם לשיר בשירים על כח הס" בל המפלא של היהודים במגע עם אדמתם, וכוח הגבורה הנערץ — ואם גם הנתנה — של הקנ" אים היהודים, וגדולות ונפלאות כהנה וכהנה, וכ" לפי פנים אפשר ואפשר יהיה להוכיח באותות ובמופתים חותכים וברורים שרק הקנאים חמומי הראש הללו, רק בשלהם בא החורבן הגדול הזה, כאשר לא ידעו לבצור את רוחם עוד מעט, לחוס היהודים מאז ומעולם.

והמופת הזה יהיה משכנע מאד. הקנאים הללו הלא באמת ובנכון חמומי-ראש הם, שאין דעתם שקולה עליהם, ואין ספק כי רבים גם רבים יהיו המשגים והמדחות שיעשו, כי רק מי שאין דעתו שקולה עליו, ומי שעדיין אין דעתו שקולה עליו, ימי שלא עמד על מהותה האמיתית של היהדות, רק אלה יכולים להאמין שתתכן תנועה לאומית יהודית, ושתהכך תנועת שחרור יהודית, ושאפשר להלחם למדינה היהודית, ועל מדינה ועל חרות, על גבי הקרקע הטובעני והזר והבוגד של היהדות, רק כאלה יוכלו להאסף אל דגלם של הקנ" אים יהודיים ונוסף על אלה מרי הנפש הנואשים,

לא אותו ראתה היהדות כנביא ומבשר? יוחנן בן זכאי, בעל הסנהדרין של יבנה בחסותם וב" אישורם של הקיסרים מחריבי ירושלים, וכי אין הוא מבונה הגדולים של היהדות ומן הנאמנים ביותר אשר בבניה, ששמו ינון לנצח בכבוד וב" קר בדברי הימים אשר ליהדות? ועזרא ונחמיה — הרי בודאי שאין להטיל בהם דופי, וכמהם רבים וטובים וגדולים מראשית היהדות, ועד הנה.

בדרך הקלה

והיהודים יבחרו בדרך הקלה — בדרך היהודית, מתי מעט חמומי ראש ולב יקומו להלחם ער מות על מה שהיו הם רוצים לראות ביהדות, והם ילחמו או יומתו, גם יוסגרו בידי אחיהם כי מאז ומעולם בימי מלחמה, מתי מעט יתנו את כל נפשם וכל מאדם בנטל מאמץ של אומה ואחריות של מדינה, — וכל זמן שתהיה הדרך קלה עליהם והמזל מאיר להם פנים, אף ישאו אותם על כפים, אבל עם כל צל צלה של סכנה, ואין צריך לאמר עם תבוסה, ימצאו עומדים לבדם ובידיים ריקות, כי היהודים ישליכו את כל הנטל הכבד הזה של אומה ומדינה ומולדת וחרות מתוך ספינתם היהודית, כי כל אלה הלא רק עיטורים הם, לא באלה עיקר ההווה היהודית שלהם, ולא באלה עיקר עצמותה של היהדות, והספינה היהודית תוסיף להתנדנד, בגאון או בקלון, לבטח או בסכנת נפשות, על פני גלי העולם של נצח הפזורה שלה.

גם לא יגרע ממנה דבר, האם לא עמדה היהדות בשני חורבנות — מדוע לא תוכל לבלוע גם שלישי? וכי לא שרדה מאות בשנים ללא מדינה וללא חרות? מדוע לא תשרד עוד שנות מאות ואלפים? קשים הזמנים עתה ליהדות — אבל מה גלי הזדון והפורענות אשר לא עברו עליה? והאם לא יכלה לכולם? עמדה בהם? וא" פילי היטלר — האם יכול לה ליהדות? כי כידוע צדקה גדולה עשה ליהודים אותו קדוש ברוך הוא שפזרם בין כל האומות ובכל הארצות, ואשר על כן, אף על פי שבכל דור ודור עומדים עליהם לכלותם, תמיד נמצא אותו קדוש ברוך הוא א" דים להם רפואה למכותיהם, וכי לא יד ההשגחה היהודית היתה זאת שהקדימה ושלחה מיליוני יהודים מארצות הטבח הנציות לאמריקה הגדולה והברוכה והרחבה, שהיא כידוע איננה להם כלל בגדר גלות, כאשר היא אמריקה — שלהם? וה" עולם גדול, והזמנים משתנים, ולא בכל דור יקום היטלר, וחזקה עליו על הקדוש ברוך הוא היהודי שיקדים איוו רפואה גם לאנטישמיות באמריקה אם תתארע חס ושלוש, ועמים יקומו ומדינות תתמוטטנה, אבל היהודי יחיה לנצח, תולעת יע" קב תוסיף לחול במרחבי העולם לעולם ועד.

וגם המשיח היהודי יוסיף לנצנץ מסדורי הת" סילה, ומאגדות וממעמקי לבבות ודורות ומערפ" לי חלומות, משיח יהודי טוב ויקר היכול להדרש לכל הפנים, משיח בצלמם של יהודים, שתמיד נמ" צא הוא לדורשינו לנחמם, ולעולם אינו בא אליהם בפועל ממש, באכזריותה של מציאות מחיבת, וגם תקות גאולה, היכולה להדרש לכל הפנים, תשרוד ותחיה, הנה זה היתה שיבת-ציון אחת, והנה זה באה שיבת-ציון במהדורה שניה, עוד אלף שנה, עוד אלפים, ונצח הפזורה היהודית לא ישקר.

ובמקום שהחורבן קרוב כל כך אל הלב, במ" קו שהחורבן הוא כדרך הטבע כל כך ואין בו אשום חתימה כלל, במקום שהחורבן אינו אלא סיום של מחזור אחד בתליפות דברי הימים ה"י

היהודי עוב את יהודה המכבי גבורו, מיד לאחר שהשיג את העיקר היהודי שלו, את החופש לחיות את הוויתור היהודית כמסורת אבותיו היהודיים. חרות לאומית לא היתה לו הכרח חיוני, עיקר מעיקרי העצמות היהודית, ועל החרות הלאומית לא נלחם.

היהודי הנאמן פנה עורף לשני אחים החשד מונאים, הנלחמים על ירושת העצמאות, גם יחד, ושלא א תדברו אל הגוי הגדול, פומפיוס הרומי, בבקשה להחזיר לו את ימי המנוחה והזווה היהודי שלפני החשמונאים, כדי שיוכלו היהודים לשוב לחיות את הוויתור היהודית כמו בצל מלכי החסד הפרסיים וההלניסטיים, לשעבר, המלוכה הזאת, החילונית למחצה, על מלחמות של אומה ואחריותה של מדינה, נמצאה מפריעה להיות היהודית.

היהודי עוב את גדודי הקנאים המתמרדים לגורלם ולמותם, גם הסגרים אל הרומאים מבקשי נפשם.

וכל יהודי חמוסי-ראש שנתעה להוקיר את הויתור של אומות העולם, וכל יהודי חמוסי-לב שנתעה להאמין במליצות על המשיח היהודי כפשוטן ועל דרך הטבע, וכל יהודי שנתעה לראות את חזון לבו זה ואת לבו בתוך תחומה של היהדות, ונסה לעבוד לו ולהקימו על קרקעה הטובעני של היהדות, כל אלה שלמו בחייהם בעד הטעות הזאת, המרה והמופרכת.

ואם נפלה אי-אין בתוקף המסיבות מדינה יהודית לידיו של המלח הציוני ב"גוריון, — והנר ער העברי לא ימהר להוריש מקרבה את כל ה"י הידי והציוני — לא תאריך המדינה הזאת ימים, צל חולף תהיה בדברי ימיה הארוכים של היהדות בת נצח הפזורה, כי עם תבוסה ראשונה (ואין מדינה מובטחת בפני תבוסה) ולנוכח המאמץ ה" ראשון לאחריות של אומה ומדינה (והאחריות והמאמץ של מדינה ואומה כבדים הם גם מתמ" דים) — לנוכח המאמץ הזה והאחריות הזאת, והסכנות הנשקפות, יתנו היהודים אל לבם כי יש להם ברירה אחרת וקלה הרבה יותר, הבוגד י" מיהו, איש אמוניו של הצר — האם אין הוא סמל מקדש ודמות מפוארת בפרהיסטוריה היהודית?

ולגופו של ענין, ייסלח לי אם אצטט פה דברים משל מ. חצור, מתוך המאמר "דברים פשוטים על חינוך נוצרי" שבגיליון א' של "אלף":

"חינוך במסגרתם של מוסדות נוצריים אין לו מקום במדינת ישראל אם זו מוגדרת כתאוקרטיה יהודית, ובמידה שהיא מוגדרת כך, אין לו מקום בחברה הנבנית כאן אם, ובמידה, שאותה חברה מוגדרת כעדה, עדה דתית יהודית, קהילת קודש יהודית, קבוץ המסתגר מאחורי גדר תיל של דת יחודית.

ואותו חינוך יש לו מקום בתוכנו, אף רצוי הוא ונחוץ ומועיל, אם המדינה הזאת מוגדרת כמדינה חילונית מודרנית, ובמידה שהיא מוגדרת כך, ובמידה שהחברה ה" מתרוממת בזה היא חברה לאומית מתק" דמת, במידה שהיא אומה, אומה עברית, הרי יש ויש מקום לחינוך ילדים מילדי האומה במסגרת מוסדות נוצריים."

ולא למותר אולי להוסיף: שמה באה-באה העת להודיע כי "לא ייתכן הדבר" ש"גם במדינת יש" ראל הרבנית" יתפשו מורים לחינוך יהודי, זר למושגים עתיים, תיאוקרטיים, חשוכים וזרים, "אשר ידיהם ואשר ירחיקם מעל גבול האומה..." נירה

רשימות ערביות

המושל עסוק...

— שאל! אפשר כבר להכנס? ...
שאל! פקיד צעיר, עליזרוח מהסה בתנועת-יד
נוחה את השואלים ומצביע לעבר הדלת הסגורה:
— רגע אחד! המושל הלא רק עכשיו נכנס
למשרדו. סבלנות מעט!

מעיף מבט מהיר על שורת האנשים הממתנים.
שורה ארוכה ויגעה. מתמשכת לאורך הפרוזדור
הארוך — ונבלע באחת הדלתות הסמוכות.
מאז השעה השמינית בבוקר ממתינים לבוא
המושל הצבאי: תחילה בחצר, לפני מבוא המדרגות,
בלהט השמש, בצפייה דרוכה, מענה, ואחר
בפרוזדור הארוך, האפולולי, מול הדלת הסגורה
בה נכנס המושל לפני מחצית השעה.
ממתנים...

"יוס"אל-תסריך" היום: יום מתן רשיונות הת-
נועה לבני-המיעוט. (ליצנים מוסיפים יום זה על
חגי האסלאם וקוראים לו "עיד אל-תסריך" —
"חגי-הרשיון").

— אם לא הודרות לחדש את רשיון-התנועה
שלך עם תם תקפו — התחייבת בבטחונך האז-
רחי, התחייבת בממונך: בצאתך לעבודתך יעצ-
רוך שומרי החוק על אם הדרך: — ערבי? —
הראה את רשיון-התנועה! מה זאת, לא חידשת
את הרשיון? — חמש ל"י קנס! יאללה! ...
... כי טבעת החותם הצבאי על רשיון-התנועה
היא המפתח הפותח לך בריחי תחום מושבך. בלי
עדיה גדורה הארץ בעדך. זר ואיב אתה בדרכי
מולדת...

השעה עשר.
ממתנים...

דלת המושל נפתחת. שאל יוצא וסוגר אחריו
בחשאי הראשונים בשורה מתפרצים לקראתו:
— כבר? מקבל? ...

שאל פורש ידיו בתרעומת:
— שקט בבקשה! הלא אמרתי לכם שהמושל
עסוק מאד היום. אינכם יכולים לחכות עוד מעט?
מה יש?

השורה משתתקת. שוקעת על עמדה כנועת-
ראש. חוזרת לקפאונה.
הזמן זוחל בעצלתיים.
ממתנים...

— והחיים טובעים את שלמה: עבודה,
פרנסה, לחם! ... יש להתאושש, להתנער מהרי-
סות-תמול, לצאת מתחומי המקום, לחפש מקום
עבודה, למצוא דריסת רגל בשוק החיים, להאחו
מחדש בארץ! ...

צאתה, לכתך ובואך — בחסד החוחם הצבאי! ...
תנועה וחיים — ביד ה"תסריך"...

אלה אשר לבם יודע את היהדות ושוקד להסתיר
את עריכתה מהכרתם. וביודעים ובאין יודעים שו-
אפים הם אל כתר הגבורה האחד שיכולה היהדות
להעניק לבניה גבורת המות והכליון — למות
בידי חלילים, רוצחים כמקדשי השם, או ליפול
הלל כגבורי המות המופתיים של מצדה. לא מלח-
מה עד הצנחון הוא הכח המחזיק באלה, כי אם
מלחמה עד הסוף האחד והברור, כקודמיהם בכל
דברי ימיה הארוכים של היהדות.

וביודעים ובאין יודעים, האם לא אל התכלית
הזאת של חורבן שלישי הולכת הציונות, ולקרא-
תו דורכים כל חושיה על הוגי הדעות שלה, ועל
מתקני העולם שלה, על חלוציה ועל קנאיה? ה-
אם לא אל הקבר הזה מדדים הם במצולות ובת-

ממתנים...

קול המולה מאצל הפתח. כל הפנים מוסבים.
העינים ננעצות במבוא הפרוזדור. שאל עומד
בפתח ומקביל בחיך נעים את פני הבאים: עדת
נכבדי-כפר הדורי-מראה וזקופים. עטיפות אדו-
מות לצניפיהם עם כפיות צחורות ללא "עקל".
שפמים שנונים. עינים בהירות עזות-מבט.
דרווים.

מצעדם גא. הליכותיהם כבוד. חפשיים ובוטחים
כבני-בית. בידיהם מנחה — סלים גדושים כל טוב:
עופות, ביצים, פירות, ביכורי ירקות...

דלת המושל נפתחת. הכבודה נכנסת פנימה.
הדלת נסגרת.
שאל עובר בחפזו.

שאל! אפשר? ...
שאל מעמיד מבט משתאה:

— מה לכם? אינכם רואים שהמושל עסוק עם
אורחיו: אולי יגרש את האורחים וירוך אליכם? ...
מה אתם רוצים?

מגיף יד ועובר בזעף.
ממתנים...

— הדרווי — שפרה מנת-חלקו. —
"חכומת ישראל" שלנו! — הוא טופח על חזהו
בגאווה. השררה מסבירה לו פנים. מטה ארון קש-
בת למשאלותיו. מעניקה לו צרכיו בעין יפה.
כאיש-סוד נאמן-בית-אדוניו, כבן הסמוך על
שולחן אביו...

השעה אחת-עשרה.
הזמן נגרר, נגרר...

דלת המושל נפתחת פתאום. המולת קולות
מהדרגות, המושל משלח את אורחיו: חיוכים,
איחולים, לחיצות-יד. נופת נוטפות שפתים. ידי-
דות ונועם.

הדרווים יוצאים במצעדם הגא. מחיכים. מבטחים.
דלת המושל נשארת פתוחה למחצה.
הראשונים בשורה משרבבים צווארם ורואים:
המושל יושב ליד שולחנו. על השולחן ועל
הרצפה, סביביו, נעומים צרורות המנחה. לפניו
פרוש עתון גדול וכוס התה מהבילה.

המושל גומע מהכוס. המושל קורא.
שאל חוזר מלחות את הדרווים אל מבוא-
המדרגות.

אחד מהשורה יוצא ופושט לעומתו יד גדולה
פרושת אצבעות-שאלה: שאל???

שאל נעצר ומרעים פניו. שאל יוצא מגדרו!
הפעם מתקצף שאל באמת:

— מה לכם? עד מתי לא תלמדו סבלנות?
כמה פעמים אמרתי לכם וחזרתי ואמרתי: למושל
אין פנאי! אין פנאי! לא שמעתם? אינם מבינים
ערבית? המושל עסוק היום. עסוק מאד! ...

רועת תחיה על שפתים. כמאמר משוררם הנערץ
ביאליק. — זה היהודי הגדול והמובהק. היהודי
כי "כשאין עם רוצה לגלות אינו גולה" וכי הח-
רבנות כשיבות-ציון גלוי של כח פנימי הוא. של
חכונה עצמית. וכי מחזור החרבנות חוק פנימי
הוא בהיסטוריה היהודית. כדברי משאו "על
השניות בישראל"? וכי לא ביאליק זה הוא הוא
יסיד מוסד נאמן לחנוך הציוני?

אבל אין לנו להנגיע את זכרוננו בעבר הרחוק
דוקה. גם לא לאמץ את כח המחשבה והדמיון
לגבי העתיד שאיננו רחוק כל כך. די לנו לשאת
את עינינו סביב ולראות את גבורי היהודים ואת
מנהיגותיהם. את קטניהם ואת גדוליהם. כיום
הזה כמה אחת היא התמונה הזאת, כמה אחת
היא מאז ומעולם.

מחמד שומר ישראל...

— עבודה קשה בישראל! — עמד שלמה
לשאוף רוח ומחה זיעת מצחו.

לפני שבוע ימים בא לארץ. חדש בעבודה ודו-
בר רק יהודית.

— דווקא בישראל? ובאיזו ארץ מצאת לך רק
עבודות קלות? — הקשה אברהם הותיק. הזקן
בחבורת הפועלים.

— מה השאלה? — תמה שלמה — בכל מקום
בעולם עבדנו רק עבודות קלות! את המלאכות
הקשות הלא עשו אלה הגויים! — הצביע על
מחמד העובד לידו.

— מה אני? מה אמרת? — לא הבין מחמד —
דבר עברית!

— עברית — אני לא... — התרעם שלמה —
אני אידיש! ... מה יש?

— אין דבר! — נהנה אברהם — בעזרת מחמד
תלמד עברית חיש-מהר.

— ודאי, בעזרת מחמד... — נאנח שלמה, —
הכל בעזרת מחמד ובני-דת-מחמד... הלא הם
הנשק הסודי שלנו! ... אלמלא הם — אוהו!

— איזה נשק סודי? מה אתה סח?

— אל תהיה תם. — גער שלמה. — הלא
בינינו לבין עצמנו כולנו יודעים יפה: מחמד —
הוא הוא שומר-ישראל! ... תאמר שלא? —
אדרבה! שווה לעיניך רגע כאילו מדינות איר-
פיות מקיפות את מדינת-ישראל סביב, ולא מדיר
נות ערביות... נו?

— טוב, נניח. ובכן, מה אתה רואה?

— מה אני רואה? מחזה יפה אני רואה:

בוקר בהיר אחד קמים כל יהודי מדינת-
ישראל, מפשלים רגליהם על שכמם ועושים
"ויברח" אל מעבר לגבולות המדינות האיר-
פיות... אומרים "ברוך שפטרנו" — והסל סדר
מדינת-ישראל...

— גם כן בדיחה! — התרעם אברהם.

— כלל לא בדיחה. — הצטער שלמה. —
אירופה רחוקה... רק מדינות ערביות סביבנו —
יש לך לאן להסתלק? על כרחנו אנחנו נשארים
כאן, מצטופפים בקבוץ-גלויות ומחזיקים מדינה...
והרי לך סוד קיומה של מדינת-ישראל! ...

— אתה מדבר על המדינות הערביות? — תפס
מחמד את הענין והתערב בשמחה — אין דבר!
עוד מעט נעשה שלום עם כל השכנים, ויהיה טוב
לישראל!

— כן, כן. — נענע שלמה לעומתו קדורנית.
— מחמד על חומותינו סביב... שומר נאמן לנו
בשער: אין מוצא ואין מפלט... כמו שכתוב: לא
ינום ולא יישן שומר ישראל... אוי-אוי רבוננו
של עולם! לולא השחורים הללו סביב...

י ב ש ג ר ע ד

„תרבות הירמוך“ — ואלוקי ישראל

שני חברי שער הגולן, הטקטוריסט ועובד הכננות, עסקו במלאכתם וגילו באדמת הקיבוץ כלים עתיקים מאוד, כפי שמודיעים — „שרידי תקופת האבן, בני תשעת אלפים שנה“. נלחבים בני המקום מתגליתם, וביחוד ילדיהם, שבימי שבתות הם מטרידים את הוריהם ואומרים להם: „בואו ונחפש אוצרות של אבותינו“...

הרינו משאירים את התגליות למומחים באותו מקצוע. אותנו מעניינת נקודה אחת בכל הפרשה. שער הגולן התפרסם בשעתו על ידי גירוש ספר תורה מתחומיו. אנשי המקום, כופרים קנאים, לבם נחרד בשמעם, שבתוך הקיבוץ נמצאים שני לוחות הברית, והם נחפזו להרחיק את ה„סכנה הקלירקאלית“ מגבולם.

אולם אין חלל ריק. ילדי שער הגולן מבקשים בדרך הטבע מזון נפשי לנשמתם. מבקשים שרשים להווייתם, ואם הוריהם גזלו מהם את ספר התורה והרחיקום מאוצרות הרוח והנפש של אבות ואמהות, הריהם נדבקים ב„אוצרות של אבותינו“ מתקופת האבן ומוצאים ענין בשברי כדים עתיקים. חברי קיבוץ שער הגולן „משוגעים לפריהיט טוריה“ — הם מלאים התלהבות מתגליותיהם, שרידי „תרבות הירמוך“, לפי הגדרת אנשי המדע, ואף פתחו מוזיאון מקומי שבו צבורים הכלים העתיקים.

בכן: היסטוריה ישראלית חיה שבמרכזה עומדת תורת סיני, — לא זו בלבד שאינה מעניינת את אנשי שער הגולן אלא היא גם מסוכנת בעיניהם, עד כדי הרחקתה הגמורה מבתיהם; ואילו כלים בני תשעת אלפים שנה מתקופת האבן, הביבים עליהם ביותר ומכנסים אותם בבית-נכאט ועוסקים בהם במסירות יתירה. בהפנותם עורף לתורת אלוקי ישראל ביקשו תוכן ומצאן אליהם. בימי שבתות יוצאים עובדי האלילים משער הגולן יחד עם ילדיהם וחופרים באדמה. הם מחפשים שרידי תקופת האבן ואינם מרגישים אולי בעצמם, שבמחקם מלבם תרבות אבות הם מפליגים במהותם לעבר האפל ביותר.

„הצופה“, 20.12.50.

גדולה מכל רוחותיו. אפשר היה לעקוב עוד אחרי קטעים גדולים משרידי הביצורים החיצוניים הללו. למרות שפע העשבים הגדלים כאן, מצאנו כמות גיכרת של חרטים. פי שניים כחרטים שנמצאו בתל אל-מקברה. ואכן מה שעורר אותנו לראשונה לבדוק גבעה בודדת זו, היה שביל רחב של שברי-חרטים, שנדמה כמחבר אותה עם תל אל-מקברה. מתוך שאלות נחרר לנו אחר-כך כי ראש-גבעה זו, שהיה נושב בימי קדם, נקרא בשם תל אבו ח'רו. התל חולש על כל ואדי יאבס. לאחר שהלה יוצא משביל ההרים שבגבעות המזרחיות ונמשך מערבה דרך העמק אל הירדן, מראה יפה נשקף מתל אבו ח'רו עד לבית-שאן המודרנית ותל אל-חצן. התל המציין את מקומה של בית-שאן העתיקה. המרחק שביניהם אינו עולה על מהלך שעות אחדות. למעשה יש לראות את תל אבו ח'רו ותל אל-מקברה כמקום-יישוב אחד: השני שמש שכונת מגורים למבצר הגדול המתנשא בדיוק מעליו. מקום-יישוב כפול זה הוא היחיד המתאים לפרטים, שנמסרו במקרא על יבש גלעד.

אותו לילה לנו באהלו של עארף זינאתי, כי אחיו הגדול מוחמד נסע עם מחנהו למקום אחר. אהלו היה נטוי בעמק הירדן, סמוך לואדי יאבס. בדיוק אל מול פני הגבעה העטורה חרבותיו של מבצר יבש גלעד העתיק. סיפורי את תולדות עברה של הגבעה לערבים הנאספים שישבו באוהל מסביב לאח, שבעורקיהם נוול אולי עוד מקצת מדמם של אנשי יבש גלעד, מעבדים הם אותן קרקעות עצמן. אף דרכי חייהם דומים הם במידה מרובה. התענינותם של שומעי כה נלהבת היתה ושאלותיהם כה נגועו לענין, עד כי במהרה כמעט ששכחתי אל מי אני מדבר: כלום היו אלה ערביי זינאת, או שמא לא היו אלא בני-ישראל מיבש גלעד? בקושי התאפקתי מלפנות אל אחד מהם ולשאול אותו, כיצד הצליחו אנשי יבש גלעד לעבור, באותו לילה גורלי, את משמרות הפלשתים שעל חומת בית-שאן! או אולי לא הועמד משמר באותו לילה? הארכיאולוג שיש בידו להפיה רוח חיים ביצירותיהן של תרבויות שחלפו, פעמים אין בעיניו כל הבדל ניכר בין מה שהיה ומה שהיה. מאורעות ועמים ומקומות, לא בני ימים ושנים אלא בני מאות ואלפים של שנים, דומה כאילו מצטיירים הם במחשבתו לתמונה אחת.

(מן הספר „הירדן“ לנלסון גליק, הוצ' „מוסד ביאליק“).

כשיצא צבאו של שאול להושיע את יבש גלעד מן המצור ששם עליה נחש העמוני, היתה ראשית דרכם לבוק שבקצה הגבעות החולשות על עמק הירדן מצד מערב. עם לילה ירדו האנשים אל העמק, עברו את הירדן, הגיעו ליבש גלעד ובאשמורת הבוקר ערכו התקפת-פתע על העמונים והכוסם מכה ניצחת. סיפור זה, שאין לנו כל סיבה להטיל ספק באמינותו, מראה בבירור שיבש גלעד שכנה במזרחו של עמק הירדן, קרובה לבוק, מקום מוצאו של הצבא, עד שאפשר היה לעבור את הדרך ולערוך את התקפת-הפתע בחשכת לילה אחר, אפשר להניח כי יבש גלעד ישבה ליד פלג-מים, בוודאי על ואדי יאבס. שיקול-דעת זה יש בו כדי לצמצם במידה ניכרת את השטח הסטון בדיקה. אילו היתה יבש גלעד יושבת הרחק מזרחה, בגבעות שמעל לעמק, שביניהן סברו למצוא את מקומה לפנים, כי אז היתה האסטרטגיה של שאול צריכה להיות אחרת לגמרי. במקרה זה לא היה יכול להגיע למחוז חפצו במסע של לילה אחד, ולא היה יכול להתקין בחשכה, וכך מעיד גם הסיפור השני שבמקרא: אילו היתה יבש גלעד יושבת בגבעות המזרחיות, ואפילו חולשת על ואדי יאבס, כי אז מן הנמנע היה שאנשי העיר יקבלו את הידיעה על חילול גיורתיהם של שאול ובניו בו ביום, יגנבו בו בלילה מבית-שאן ויחזרו ליבש גלעד ויקברו שם. ברור איפוא שיבש גלעד היתה בעמק גופו, במזרחו של הירדן, על נהל יבש, ובמרחק כמה קילומטרים מבית-שאן.

כל הדברים האלה היו מנקרים במוחי, כשישבתי באהלו של מוחמד זינאתי וגמעתתי קפה שהגיש לי ראש עבדיו השחורים. השעה כבר היתה מאוחרת כשיצאנו לטייל לפני האוהל לשאוף אוויר. במרחק 800 מ' בקירוב מזרחה הבחנתי בעיני תל נמוך, חסר-חשיבות לפי מראהו, שהיה יכול להיות תל טבעי, אולם דומה היה לאותן תלוליות נמוכות שצבען בהיר במקצת מצבע סביבתן; מן הנסיון למדתי שיש להכיר בהן מקומות-יישוב עתיקים. שאלתי את פי בן-לוייתי, האם יש לתל שם, באללה (באלוהים), ענו לי, הוא נקרא בשם תל אל-מקברה. — עניתי אחריהם מתוך הפתעה נעימה: — תל בית-הקברות? אמנם פעמים ייקרא מקום בשם תל, אף על פי שאינו מקום-יישוב עתיק כלל וכלל, כגון תל צליחתא, השוכן מדרום לתל אל-מקברה. תל צליחתא תל גבוה הוא ומרוחק עין, והוא ניצב לבדו; ראשו שטוח וצדדיו משופעים; כל אלה סימנים אפייניים הם לתלים מלאכותיים. אולם, בעצם אין זה אלא גבעה טבעית לחלוטין, כפי שיכולנו להעיד על סמך בדיקה קפדנית, שהורתי עליה כמה וכמה פעמים. אך בדרך כלל משנקרא מקום בשם תל, יש יסוד מספיק להניח כי הוא תל-עיר מלאכותי, שנתהווה מעייהם של כמה יישובים ששגשו בו אחר זה על חרבות קודמיהם.

בקושי התאפקתי מלרוץ מיד לתל אל-מקברה, כדי לחפש עליו אחר שברי כלי-חרט המגלים בבירור את תקופת יישובו של המקום. לשם שטבעותיו של העץ מראות את גילו ואת תולדות חייו. למחרת, בהשכמת הבוקר, רכבנו אל המקום. נתמלאו תקוותינו המוגזמות ביותר: מצאנו כמיות גדולות של חרטים מכל המינים, ורבים מהם מן התקופה הישראלית. למן המאה ה-12 עד המאה ה-11 לפני ספה"נ בקירוב; חרטים אחרים השתייכו לתקופות קדומות הרבה יותר, ועד שנת 3200 לפני ספה"נ בקירוב. כלומר בראשיתה של תקופת הברונזה הקדומה. כשיבקרנו את תל אל-מקברה בפעם הראשונה, בחודש דצמבר 1942, היו פני עמק הירדן כבעונת האביב; השדות שמסביב התל הנמוך היו רעננים והוריקן משפעת צומח רב-גוני; מבוקר עד ערב רעו כאן עדרי צאן ובקר השויכים לערביי זינאת האמידים; חלק מהשדות הסמוכים נחרשו לקראת הזריעה באביב; פרים וגמלים גררו מחרשות פרימיטיביות. שלא היה בהן יותר ממוט מחודד בקצהו. המפסק על כל הפעולות הללו יכול היה להיות איש מתושבי יבש גלעד ולא אחד מבני ביתו של מוחמד זינאתי. השדות הזרועים היו מקבלים את מימיהם בעתם מוואדי יאבס, הזורם כמעט ממש לרגלי חלקו הדרומי של התל. מחוץ-הזרועים, שהיה מקראי עד להפליא, היתה כביכול את מקום-היישוב הנדרם, תל אל-מקברה.

במרחק כמה מאות מטרים ממזרח לתל אל-מקברה עומדת לבדה גבעה גבוהה שטוחת-ראש, כעין זקיף חלון של המורדות התלולים, המתנשאים אל הרמה המבוהרת של צפון הגלעד. מדרונותיה הנזעזעים של גבעה זו, שרק מרגלותיה מעובדות, מוזקרים לפתע כדי גובה-מה וחושפים צלעות-סלעים גדולות, שנסחפה הקרקע מעליהן. שביל מונוח מוליך אל שיא הגבעה, שהיה מוקף לפניו חומת-אבנים

מיהם בני האדם?

הערות לשוניות

בעקפים — אותו „סגנון“ עברי שהדור הזה עוד חסר אותו כל־כך. הצד המשותף ברובם של אנשי החבורה הזאת הוא, קודם כל, בזה שהם מבני הארץ הזאת וגידוליה, מבנית וגידוליה של לשון הארץ הזאת.

אנשי החבורה הזאת יש בתוכם הבדלים אי־שיים — הבדלים בכוח היצירי, הבדלים בחותם האי־שי. גם אין לאמר עליהם שהם „פועלים“ כחבורה. לאמיתו של דבר לא נדברו ביניהם מעולם, לעתים רחוקות הם מבררים דברים בצוותה, גם לא כולם מכירים איש את רעהו. אף על פי כן, מבחינה אובייקטיבית הריהם חבורה, והמשותף שבסגנוניהם האישיים ובפתרוניהם האישיים, הוא המציין כבר עתה את הלשון חיבוריהם ותורגומיהם, המשותף הזה הוא בכך שאין לשונם העתק, או המשך, לאיזו מן ה„לשונות“ הללו שהעברית מורכבת אותן, לפי גירסתם של תלמידי החכמים הנזכרים; שניגשים הם גישה „חפה“ שית אל ה„מקורות“; שהם מודרניים וחילוניים בתכלית בתפסתם הלשונית, ועם זאת יש להם זיקה „אינטימית“ מאד אל לשון ספר־הספרים; גורמים הם דרך־חרות גם לתנך, על השכוח וה„מזור“ שבו, גם לעגה (ה„סלנג“) העברית של דרדקים ונערי־צבא.

החבורה הזאת, בידועים ובלאי־ידועים הולכת היא לקראת רקימת סגנון עברי אורגני. אינטגרלי, שבו משתקפים יסודות לשונם ה„אורגנית“ של אותם שגדלו בלשון העברית בארץ העברים. „בני האדם“ אשר להם הוא יעוד, ואשר הם שיר קבלוהו קבלה טבעית ופשוטה, — הם עצמה ובישרה של החבורה הזאת, הם אנשים שנקנתה להם הלשון קנייה „אורגנית“, בני הארץ ובני לשונה, עם כל הנטמע בהם והדבק בהם.

„לשון בני אדם“? — בלי ספק, אבל לשון בני־אדם שהלשון הזאת לשונם.

הן עיסוקם; ואותם מן המאמרים שאינם מתורגמים, בידי אותם מומחים ודומיהם, מהעתונות הלועזית או מכתבי־יד לועזיים, נכתבים תכופות בידי פובליציסטים שאף עצם מחשבתם בלועזית, והם מתרגמים את הגיונותיהם הלועזיים למשפט טיפ עבריים שלא תמיד אינם נלעגים ומסורסים. אין אדם צריך לדעת גרמנית כדי להרגיש שמאמר ראשי ב„הארץ“, למשל, הוא מאמר גרמני, לאמיתו של דבר, ואין אדם צריך להיות בקי בזרזון היהודי לניביו כדי להבחין בצלמם הי־חודי של מאמרים, ראשיים ולא־ראשיים, ב„דבר“, ב„ידיעות אחרונות“, „הבקר“, „מעריב“, „הצופה“, ו„הפועל הצעיר“. ואין אדם צריך להיות משכיל בפולנית כדי לעמוד על החותם הפולני הנאמן הטבוע בכתוביהם של קצת מן המשתתפים הקבועים ב„על המשמר“, ב„חרות“ — וב„מעריב“.

לפיכך יש צליל מזור לתביעה שבה פונה כפי־עצמם מי מאותם יתומי־לשון וסריס־לשון העומדים בשערי עתונות־הבוקר והצהריים אל מי מן המספרים העברים הצעירים, או מן המתרגמים העברים הצעירים, לאמור: „אל תערבבו סגנונים בלשונכם“, או: „דברו בלשון בני אדם...“ שהרי, כידוע, „ניתנה תורה בלשון בני אדם...“ אכן, השאלה היא בלשונם של איזה בני־אדם שומה על אלה לדבר, מיהם בני האדם שבלשונם ידברו.

זה שנים אחדות עוסקת חבורה של סופרים ומתרגמים בארץ הזאת בבריאה לשונית, שבסופו של דבר אולי יצמח מתוכה — אם במישרים אם

הלשון העברית, כדיבורה וכתיבתה כיום, עדיין אין בה כמעט סגנון מוצק, מגובש, שיוכל להיות „מקובל“ על הכל ו„מחייב“ את הכל — לא כדיבור ולא בכתב, לא בעתון ולא בספרות הי־פה.

הספרות הכתובה עברית יש בה „בעלי־סגנון“ מובהקים כיום, כשם שהיו בה כאלה בדורות קודמים. אין ספק שש. י. עגנון, למשל, הוא „בעל סגנון מופלא, אבל ספק גדול אם ימצא אדם שיאמר ברצינות כי סגנונו של זה — או של מי מבעלי־הסגנון האחרים, כצ. ויסלבסקי, או ש. צמח, או א. שטיינמן או י. שנברג, למשל — הוא הסגנון העברי בה„א־ידיעה“, או כי יש לראותו אב־בנין לסגנון העברי העתידי להתרקם. אחת הסיבות המכריעות לכך היא אולי שכל ארץ עם בעלי סגנון, עם כל היותם אנשים ש„קראו ושנו“, ועם כל היותם ויקר מעלתם וטוב כש־יונים, אין הלשון העברית לשונ־אם להם. הרי היא להם לשון שאותה למדו. אין היא להם לשון שבה גדלו, שלתוכה צמחו.

הסופרים הכותבים עברית אשר קנו את הלשון „עוד בחוץ לארץ“, היטב היטב קנו אותה, על הרוב, ותכופות באהבה גדולה למדו את ל־שון־הקודש. אפס מן הספר למדוה, וברגיל גם שכבות־שכבות ומדרגות מדרגות למדוה, כחוק תלמידי־חכמים: פותחים בחומש, ועוברים לנביאים וכתובים, וממשיכים במשנה, וטובעים ב„ש״ס ופוסקים, ומפסירים בשאלות־ותשובות וב־ספרי דרשנים ומגידים וגאונים ורבנים, ויש גם שמתבלים בדברי פיוט וקבלה מימי־הביניים, וכן הלאה.

היוצא מזה הוא שבעלי־סגנון ולשוני־לשון מבני אותו דור, דגולים שבהם כפחותים שבהם, העברית „מפורקת לגורמים“ בהכרתם, אצורה במגורות סתומות ואטומות. יש, אפוא, „לשון המקרא“, ויש „לשון המשנה“ ו„לשון חכמים“, וכך הלאה, עד בלי די. ומלה עברית איננה סתם מלה עברית אלא היא שייכת לאחת מאותן „לשונות־משנה“, וכל משיב־טעם ואנין־דעת, וכל הי־רא לחמדת־סגולות „הספרות־העברית“, יישמר מאד לנפשו שלא „לערב מין בשאינו מינו“, שלא „לחרוש בשור וחמור יחד“, לאמור במלה „מקראית“ ומלה „מחודשת“, דרך משל; ואם אמנם „לחרוש“ בשתייהן יחדו הלא בכוונה יתרה ומכ־זנות ומודעת מאד יעשה מעשהו.

הנה ככה ברור להם האנשים הללו „לשונות“, זה בורר לו לשון שאלות־ותשובות, וזה לשון אגדה, וזה לשון משנאית, וזה לשון מדרשים, וכל אחת מחזיק ב„לשונו“, או ב„לשונותיו“, בנאמנות גדולה ובהכרה עמוקה, ועושה בהן שי־מושם להלל.

לא על אלה יכון הסגנון העברי. וודאי ודאי לא על העתונות המופיעה בלשון העברית.

העתונות על הרוב עדיין עשייתה עשיית־תרגום. כותבים בה ו„עושים“ אותה, דרך־כלל, אנשים שהגיעו לארץ הזאת כבגרותם, אם לא בגיל העמידה, ורק אז התודעו אל העברית, ואף אלה מהם שלמדו עברית „עוד בחוץ־לארץ“ בטבע הדברים בקיאותם והבחנתם נופלת הרבה משל אחיהם העושים בספרים. המברקים מתורגמים בה — בבהילות, כמובן — מאנגלית, בידי אנשים שלא תמיד הם יודעים אחת משתי הלשונות שב־

בעינים ישראליות

יותר ממאתים סטודנטים ישראלים לומדים בשוויצריה, בעיקר מקצועות טכניים חשובים ביותר, ביניהם ארונותיקה ומכונות, וכן רפואה. סטודנטים אלה, המהווים את ה„קהילה הישראלית“ בשוויצריה, הם חבר סימפטי, הרבה צברים מההגנה והפלמ״ח שיצאו לאחר המלחמה ללימודים; וכאן כדאי לציין, שבניגוד לארצות אחרות היה אחוז הסטודנטים הארץ־ישראלים בשוויצריה, שהפסיקו את לימודיהם כדי להשתתף במלחמה וחזרו רק לאחריה, גדול ומכובד.

אף על פי כן אין אנו רשאים שלא לשים לב בדאגת לתופעה רצינית בקשר לקיבוץ סטודנטים זה, כוונתי לחייך שהקימו ביניהם ובין יהדות שוויצריה.

במקום לשמש שגרירים של ישראל לגבי היהדות המקומית, לא רק שהסטודנטים אינם משתתפים בשום פעולה יהודית וציונית, אלא שהם מפגינים יחס של עליונות גזעית לגבי יהודי המקום. כצבר יודע אני שיחס מעין זה הוא „טבעי“, אבל „טבעיות“ עדיין אינה הצדקה, כשהחזמונו הסטודנטים למשל לבתי היהודים ל„סדר“ הפסח האחרון, לא הופיע איש מהם — לא הופיעו „במאורגן“, והיהדות המקומית נעלבה עד מאד. אפילו הציונים נאלצים להי־ניע למסקנה שהם אוהבים את ישראל אך לא ישראלים, לאחר מגעם עם הסטודנטים (במקביל במקצת למה שאמרו אצלנו, שאוהבים את העליה אך לא את העולים). והסטודנטים עצמם כשהם נשאלים, מושיבים בכתפים, מחייכים חיוך צברי ואומרים: „אנו ביחסים מצוינים עם היהודים, האמריקאים ואפילו הערבים באוניברסיטה, אך הסטודנטים היהודים המקומיים הללו...“

אנטישמיות ?

א. גלבלום, „הארץ“ (7.12.50)

שיחה עם ד"ר קורצווייל

(פריטון)

ד"ר קורצווייל: "הבריחה למיסתורין נהפכה בזמננו למגפה רוחנית. לא רק אצלנו."

(הארץ, 9.1.48, "סיפורי רבי נחמן מברסלב"). אני: נכון, אבל דוקה משום כך, ראוי היה כי תחקור ביתר יסודיות את מגמותיו, בטרם תצא למסע גידופים נגדנו. דוקא אנחנו מהיום משקל-שכנגד יחיד כמעט למגמה מזאת. המיתוס המשוקע בכוח במגמותינו, הוא מיתוס-של-המחר-הגדול, בהיר ועז-גונים, חזון-יוזם ולא חזון-מות-ולילה (נזכור את "הפסיכולוגיה הלילית" של היהדות, ב"הדרשה" להזו).

ד"ר קורצווייל: אין תשובה. אני: דבר כזה אפשר וקיים הוא במציאות, אף אם חורג הדבר מהשגות אשר לחן הורגלת. וולט ויטמן ותומס וולף תוכיחו, כי אפשר ליצור מיתוס שיהיה רובו עתיד, אם הסופר, ועמו, ועולמו הרר-הני, עתיד להם, והסופר יחוש בו. ד"ר קורצווייל: "בכל ספרות לאומית מודרנית במידה שהיא חסרה שאיפה לאוביקטיביות, לאור ניברסליות, עדים אנו לאותה ברית מסוכנת שבין מיסטיקה ורומנטיקה, והואיל ורחוקים אנו מלה-אמין עוד באיזה "כולו-טוב" מודרני-חילוני, איננו תולים כבר תקוות ב"עם הטוב", ב"מהפכת-המונים".

(הארץ, 13.4.49, "טיל אוילנשפיגל" בתר-גומו של שלונסקי).

אני: משתתף אני בצערך על יאוש מר, שתקף אותך, אלא שאנחנו איננו מתימרים כלל לשאוף אל דבר ש"כולו טוב", פטנטים כאלה משאירים אנו לאחרים: למטיפים דתיים, או דתיים-למחצה, בבית-הכנסת, במושב-היזקנים הרוחניים למינך הם, בעמודים ספרותיים של ערבי-שבתות... אם חזוננו לא יתגשם — יהי גורלנו ניוון או מוות, השמדה מהירה או גסיסה איטית, אנשים הרוצים לחיות, אין להם ברירה אלא למצוא לק-יומם הלאומי וערכיו את המסגרת, המתאימה לתקופתנו.

ד"ר קורצווייל: "כל שיבה לארכאי, בחינת פתרון בעיותינו, תהיינה חברתיות, פוליטיות או אמנותיות, לא תתכן".

(הארץ, 15.12.50, "מלחמות ה' ו"ספר הישר" בענין ז. שניאור או על האופנה הארכאית).

אני: שום תהליך רוחני איננו אך ורק "שיבה לארכאי", אומרים אנו להשיב רוח חיים חדשה בתרבותנו הקלאסית — חרף הקליפה העבה של ימיה-הביניים הכפופה עלינו, על חינוכנו, על מושגינו, — על דרך מה שחוללו אנשי הרי-ניכנס באירופה כפנות ימיה-הביניים שלהם. שום "ניהיליזם" לא נוצר מתוך כך שנערי הגימנסיות ה"הומניסטיות" ביבשת אירופה ב-150 השנים האחרונות היו כותבים מחזות בחרוזים על גיבורי יון ורומא, אליהן ואלותיהן, (ואמור-נא את הא-מת, שמא גם אתה עשית כזאת בימי נעוריך?...) ולא יקרה גם אסון אם נערינו יכירו, יאהבו ויתארו את דמויות-העבר השגיות, הקלאסיות של ארצם ונוף-גידולם שלהם.

אגב, כבר הם עושים כזאת, מי מורה-לספרות ולא יידע?...

ד"ר קורצווייל: "אם מישוה בכלל בספרותנו החדשה הצליח מבחינה אמנותית להחיות את המיתוס העברי העתיק, הרי זה היה אורי צבי גרינברג".

(הארץ, 4.2.49, "יסודות הומניים בשירת ההווה").

הערה: שיחת רעים זו נתקיימה ביני לב' ד"ר קורצווייל במעגלות אזוריות של הרוח. אחרי שד"ר ק. שיחק פנטומימה מאומצת בפני סטודנטים של האוניברסיטה העברית באולם רמיסבון, כדי להוכיח להם, שאנשי "אלף" משו געים הם (20.6.1950, שעה 22.00), החלטתי לחקור מניין לו למבקרו בטחון עז כזה ב"חוקף המוחלט" של בדיחותיו.

וכך נתפתחה בינינו שיחה זו. עלי להעיר שכל בטויי דעותיו של ד"ר קורצווייל לקוחים מגופי מאמרו, כמפורט להבא. מאחר שד"ר קורצווייל אוהב דר-שיחים צטטניים כאלה, שכדוגמתם ניהל ברצון עם ה"ה יגאל מוסינזון על "מי אמר שהוא שחור" (הארץ, 17.9.48, "פני הסיפור הארצישראלי לאן?" פרשה ב') ונתן שחם על "דגן ועופרת" (הארץ, 1.7.49, "בוסר סנוביסטי ואפס מנופח"), איני רואה כל סיבה שלא לשוחח בצורה כזאת גם עם ד"ר קורצווייל עצמו. בעיני הדבר הוא גם מוסרי בהחלט.

שמיר, מוכיחה.

(הארץ, 17.9.48, "פני הסיפור העברי ההחדש לאן? פרשה ב'").

אני: יפה אמרת, ד"ר קורצווייל. אם כך — הרי יש לתמוה שבעתיים, מדוע דוקה, "הממציאים הגאונים של הארכאיוז הרומנטי נוסח צעירי ישראל" שוקדים לאין-ערוך יותר מסופרי שאר ה"אסכולות" על שפת דיבורם וכתביהם, יתר על כן — שוקדים הם לרכוש לעצמם את כל הערכים ההומניסטיים (שאתה כה חרד לגורלם), כפי שעושים זאת סופרי אומה צעירה אחרת, היא האומה האמריקאית. הוכחה ראשונה — לשונו של עתון זה, אשר בידך, השניה — סופר אחד מתוך "עדה דתית" זו ובנימין תמוז שמו (אשר הענקת לו קיתונות של לעג באותה הרצאה ב"רטיסבון" ובקורת עניינית וחיונית ב"הארץ" על ספרו "חולות הזהב"). אינני מעורר כבר את השאלה מי רודף יותר סנסציות, למי הגישה ה"מסחרית", מי דורש יותר מעצמו, מי חותר לביטוי כן לתחושותיו, היכן יחס רציני יותר לתפקיד הסופר ולמלה הכתובה — אצלנו או אצל זולתנו?

אני: — שלום לך, ד"ר קורצווייל. אנחנו מכירים זה את זה, לא כן?

ד"ר קורצווייל: "הניאור-כנענים שלנו, מחדשי תקופת תרח אבינו, הממציאים הגאונים של הארכאיוז הרומנטי נוסח צעירי ישראל... עדה דתית..."

(הארץ, 15.12.50, "מלחמות ה' ו"ספר הישר" בענין ז. שניאור או על אופנה ארכאית).

אני: תודה על המחמאות. דרך אגב, האין זה תמוה, שאפילו אתה, ההומניסטן הנעלה, איש התרבות האירופית, כותב ומרצה בלשון ניאור-כנענית דווקא? אבל נדמה לי, כי פעם היתה לך גישה אחרת במקצת אלינו...

ד"ר קורצווייל: "אין טעם להתווכח עם הצעירים, מלמעלה למטה, בדרך זו מגלים אנו רק מידה של שטחיות".

(בטרם, ינואר 1948, "החידוש" שבמרד ה"עברים" החדשים).

אני: — וחץ מזה, — מה פתאום דבקת בתרח? האם עוד לא סגדת לשום יצירה בעלת סמלים טרום-יהודיים?

ד"ר קורצווייל: "...ראוי להזכיר, שהמגילה [מגילת האש] מעלה שלל סמלים דתיים-ארכאיים טרום-יהודיים, שהם נכס כל התרבויות העתיקות..."

(הארץ, 27.10.50, "הפתרון הפרודכסלי ב"מגילת האש").

אני: — אתה... "מגילת האש"! נעים מאוד... אבל לאחר שהוכחת בעצמך, כי "אפילו" ביאליק הלך אצל נכסיו של "תרח אבינו" המסכן, מה טעם לשפוך לעג ורוש על "ממציאים גאונים של ארכאיוז רומנטי נוסח צעירי ישראל". האם תעריך כה מעט את קוראריך, עד שתניח שהם שוכחים מה קראו במאמריך הקודמים? ד"ר קורצווייל: — אינני כותב לא בשביל פטפטנים ולא בשביל יושבי מערות..."

(הארץ, 5.11.48, "התקדמות וריאקציה בבקורת").

אני: — יפה מאוד מצדך, אבל לו היו עקי-צותיך באות כתוצאה מניתוח ביקורתי שיטתי, ולא כניצוצות קפריזה מקריים, היו דבריך מעוררים רושם רציני עוד יותר. הזכר אתה מה כתבת באותו המאמר על "התקדמות וריאקציה בבקורת"?

ד"ר קורצווייל: — "מן הראוי היה לדרוש מסופרים, שלפחות יקראו את הענינים שעליהם הם כותבים".

אני: — הייתי נותן לך עצה בדוקה, דוקטור יקר. חזור על מלות-זהב אלו פעמיים לפני השינה ואחריתו וארבע פעמים כל אימת שנפשך הסטירית מרגישה ב"גירוי" לעקוץ את ה"ניאור-כנענים" הללו...

ד"ר קורצווייל: — "הפרוגנוזה הרוחנית היא: ניאור-ברברים, והלשון של הסיפורים, בעיקר של

זוג (עץ)

שושנה הימן:

נימני ומשכמותי תבקש תשובה. את הנזיר העב־
רי מגוחך לשאול שאלה כזאת. כשם שאין לשאול
שאלה מעין זאת בן איזו אומה אחרת מן האו־
מות. אנו קיימים, מפני שאנו קיימים. לשם כך
אין לנו צורך בשום הכשר של רבנים או
מטיפים מעיד־חילוניים. תכליתנו — עצם קיומנו.
שאיפתנו — להגן על קיום זה. להנאות, להע־
שיר, להאדירו, ולבצרו לקראת המחר.

ד"ר קורצווייל: — "התודעה של חיים על פני־
שית דרכים של תרבויות. בין החי והגוסס"
בתקופת משבר, כשהכל מוטל בספק, לא... בלבד
ערכי היהדות... אלא התרבות האנושית בכלל,
נכסי ההומניזם והנצרות. — תודעה זו היא
המסבירה את הבריחה הרומנטית למלכות
הארכאית.

(הארץ, 4.8.50, "לבעית בקורת התרבות
בשירת טשרניחובסקי").

אני: — לגבינו ההיפך הוא נכון. דוקה משום
שאנו חיים בעולם, ההולך לקראת תוהו, "כש־
הכל מוטל בספק", יש במגמתנו משום נסיון
לתקוע יתד־שליציבות בנפש הנזיר, להניח מסד
של ערכים ותרבות, להציב כיוון תרבותי ומדיני
לדורות. מתוך שלילת "תקופת המעבר לברבריות
יחסית" ("לוח הארץ", 1944/45, "בית הספר ות־
ביעת הנזיר").

מתעלם אתה מהחיוב שבה, מהמצי־
אות העברית הכובשת של הארץ הזאת, אשר
אנחנו רק לפה לה: זוהי המציאות, אשר גם
אתה, ד"ר קורצווייל, נתערבלת בכור־ההיתוך
שלה — מגלגולך הראשון בתור הסופר הגרמני.
ד"ר בנדיקט קורצווייל, מברנו אשר בארץ מורב־
יה (צ'כוסלובקיה) ודוקטור למדעי־הגרמניסטיקה
באוניברסיטה של פרנקפורט על־נהר־מיין, —
ועד לגלגולו של מניח יסודות לבקורת הישרא־
לית, הוא ד"ר ברוך קורצווייל, הוא המורה
"ברוך" מן הגמנסיה אשר בחיפה העברית.

טים שאינם תופסים בה כל מקום של ממש?
והלא תזכור מה שכתבת פעם על נושא זה?
ד"ר קורצווייל: — "מסוכן הוא הדבר ומלא
חתחתים הנסיון לשאוף ללא חוש אבחנה להש־
לסת המיתוס. שעלה וצמח אי־פעם מתוך הנחו־
היו הוא. על איזו מציאות שהיא, שכל מהותה
רחוקה וזרה לשרשי המיתוס הזה".

(הארץ, 31.3.50, "העולם באספקלריה של
מיתוס לאומי").

אני: — וזה בדיוק מה שאתה דורש מן הסופ־
רים הצעירים...
ד"ר קורצווייל: — "מה נשאר לנו? מה מצדיק
את קיומנו?"

(הארץ, 13.10.50, "הניגוד בין היעוד לבין
האירוס ב"מגילת האש").

אני: — אם ליהדות מופנית שאלתך, כפי שאפ־
ר להבין כתור תוכן מאמרך הגל, הרי לא

א ש ד

אין פנס בקבוא.

אורבות קתות על קסמן קאובת־הקוון.

ובגלך יקשה.

ראי קרום צורקה קפטן

קציני הנכיש —

אלהים קטפסים אל ספך.

שקמין סקמקות.

וצרם חורונך קשקלה אדמונית

קשנאך אכולת חיוכים.

המקצה התנפצה לנגדך.

לשיני הנכיש.

אלהים קטפים על הסף —

ובגלך יקשה...

ענת

אני: — אי־הבנה מצערת, דוקטור חביב. אורי־
צבי משורר גדול הוא. בלי ספק, ורב כוחו בהח־
יאת מיתוס, אלא שהמיתוס שלו יהודי מובהק
הוא (כמוהו כמפעלך הבקורתי. על ההרגשה המ־
ניפחת של ערך המסורת היהודית לימות־דורנו).
ד"ר קורצווייל: "הבעיה המרכזית של ספרו"
תנו החדשה — התמודדות ביודעים או בלא־
יודעים עם המסורת הדתית עתיקת יומין —
נזחנת את סימניה בצורה המעניינת ביותר
בסיפורים הארצי־שלאיים החדשים".

(הארץ, 23.5.47, "עוד על אפשרויות הסיפור
הארצי־שלאי").

אני: — מצדי הייתי מרכך קצת את ה"תו־
קף המוחלט" שבהערכותיך. מאז פורסמו דברים
אלה הספקת לפרסם הערכות מפורטות על יציר־
ותיהם של יוהר ותמוז. ומה קרה? היכן אצלם
ההתמודדות ביודעים או בלא יודעים? עם
מסורת היהדות? כלום לא הגיעה שעתך אתה
לכפור בכל אורטודוקסיה, אם באמת מצויה
סגולה יקרה זו אצלך, כפי שהכרות ("הארץ",
5.11.48, "התקדמות וריאקציה בבקורת"), ולה־
סיק מסקנות מן הטוב שבמבקרים הספרותיים —
מן המציאות של הארץ הזאת, ממסעו
החשוניותם ורעיונותיהם של יוצריה הצעירים.
כפי שהם מתבטאים ביצירותיהם? האין זה אפ־
יני, של־לילה בלי יריות" של ס. יוהר לא
הקדשת כל תשומת לב, מתוך טענה כי זו רק
"רשימה של סופר בעל כשרונות גדולים. מלבד
גיגונים לשוניים חדשים אין בהם משוה מיוחד
למהותו של הסיפור הארצי־שלאי". ("הארץ",
4.4.47, "על אפשרויות הסיפור הארצי־שלאי").
"משוה מיוחד" אין שם באמת... יש שם "רק"
השבון נפשו של דור שלם של צברים. ואתה
קראת — ולא הבינות...
ד"ר קורצווייל: — אין תשובה.

אני: — ובכן יש סופרים אשר בעית־הקיום של
מסורת היהדות אינה תופסת שום מקום בעולמם
וביצירתם. סופרים כאלה ירבו, וכדאי שלא
תשכח זאת. יתכן וילידן של שכונות מסוימות
בירושלים, צפת או טבריה, אם בספרות יעסוק,
יאלץ להיאבק עוד עם מסורת היהדות, העומדות
כמכשול על דרכו, אף שגם מאבק זה לא תמיד
יורגש בחייו. ואילו המוני המוני של הנזיר
העברי? בשבילם הדברים פשוט אינם קיימים.
למה תנסה "להלביש" על הווייתם בעיות וחייבו־

ר. להמן: שתי הצעות להקמת מצבת זכרון לחללי מלחמת־1948 (לישוב עירוני).

בין "אלף" לנהלל

ב"הארץ" מיום 23.11.50 נדפס מכתב למערכת מאת נתן חפשי, איש נהלל, בכותרת "עורכי אלף והציונות". שבו מערער הכותב בעיקר על קצת מהנחותיו של א. אמיר, עורך "אלף", במאמרו "המלך ערום" שהופיע בגליון אוגוסט של "אלף". א. אמיר שלח למערכת "הארץ" תשובה למכתבו של נ. חפשי. את התשובה סרבה מערכת "הארץ" לפרסם. מן הסתם טעמה ונימוקה עמה. מכל מקום רואים אנו להביא כאן לפני קוראינו גם את התקפתו של מר חפשי על "אלף" גם את תשובתו של א. אמיר.

עורכי "אלף" והציונות

אמיר אמרתי כמה פעמים לכתוב לעורכי "אלף" ולהתווכח אתם על דרכם ותכניהם המוטעית לדעתי מאד. על אף משהו זעיר מהאמת הנמצא בה, אך לא עשיתי זאת מחוסר פנאי. הפעם, לאחר שנודע לי במקרה לקרוא חוברת "אלף" מאוגוסט ש"ז, הרגשתי טאקין מקום לזיכור אתם. אלא להעיר הערה אחת חירינית ומעשית מאד.

תוך פליאה, השתוממות והודעונו קראתי באותה חוברת אוגוסט במאמר "המלך ערום" מאת העורך עצמו, שההתייבות החקלאית היהודית בארצנו בימי משול הטורקים כאן לא היתה מכוח הציונות ואף לא מכוח חובבי ציון (ציונות וחובבי ציון, שניהם פסור לים לגביהם כי שניהם פרי היהדות, הפורורה) כי מפעל ההתייבות של הברון רוטשילד לא היה עצמו לא רק עם ההסתדרות הציונית אלא, כמדומה אף לא עם חובבי ציון בשעתם. אך מכאן ואילך מתחילה בעיטה כה גזוזה באמת, לעינינו אנו, האנשים שחיו באותה תקופה עליה מדובר שם, עד שאין לי פשוט מלים לכנות זאת: "אחוזות בית", היא תל אביב של ימינו, קמה בזומה מקומית ולשום מוסד ציוני לא היה בכך חלק ניכר כלשהו! ואני הח"מ זכיתי להשתתף בוורשה, באספות פעילי הציונות בשנת 1908 וגם ב-1909, שהחליטו על יסוד "אחוזות בית" וקיימו אחר כך בפועל את החלטתם זו! והקדן קיימת לישראל (כפדמוני מוסד ציוני?) העמידה לרשותם שטחי קר"ק וכספים!

מפעל החינוך העברי גם הוא, לדברי עורך "אלף", בא רק בתוקף מלחמתו העקשנית של הישוב עצמו וכר וכל על ידי התנועה הציונית. ואני, הכותב, הייתי אז עד ושותף אקטיבי, כחבר המפלגה הציונית הפועל הצעיר, לפעשה הכביר שנעשה אז הודות למאמץ ההסתדרות הציונית להוציא את החינוך מידי החברות החוצלארציות המתבוללות השונות והעשירות, ולהעבירו לרשות התנועה הציונית שלא היתה פוכנה לזה, בכספים הדרושים לכך. הפועל הצעיר, פועלי ציון ושאיר אגודות ציוניות בארץ, יחד עם מנהיגי התנועה הציונית העולמית, ביצעו את המפעל הגדול שהסעיר והלהיב אז את כל שכבות "הפורורה" היהודית בעולם ובארץ.

עוד יותר משווע סילוף האמת כשעורך "אלף" מוציא מכלל הפעולה הציונית את יסוד ההסתדרות הפועלים החקלאית, ההסתדרות "השומר", תנועת הגדעונים, הסדרות המורים, ועד הלשון ועוד. הייתי מיוזמי הסתדרות הפועלים החקלאיים וממסדיה יחד עם כל חברי שנפטרו כבר והחיים עד כה. האמנם זקוקים אנו לאישור והתנו הציונית על ידי עורך "אלף" אשר מי יודע אם היה כבר אז בין הנולדים? האמנם פוסל "אלף" את ציונותם של בן-גוריון, בן-צבי, י. גלעד, י. שוחט ועוד ציונים נלהבים שיסדו את "השומר"? דהכיר "אלף" את אבשלום פינברג ואת האהרונסונים וחבריהם לדעה הכרה אישית, כמוני וחברי בזמן ההוא? דרכיהם ואמצעיהם היו מנוגדים לדרכינו ואמ צעינו אנו. הם הפצו בהגשמת הציונות בדרכיהם הם. אך הם היו נעלבים עד היסוד אילו שמעו על שלילת זהותם הציונית. הם שגם ידעו למות למען הציונות. ההסתדרות המורים, היוזם, הפעיל והנלהב לדבר זה, שהשקיע עצמו כולו ביסוד ההסתדרות זו ובה לשם כך במיוחד ארצה וכינס את הועידה הארצית הראשונה שבה נוסדה ההסתדרות זו היה: מנחם אוסישקין, כמדור

מני ציוני במקצת

יכולתי כך להאריך ולספר על מיסדי ועד הלשון, ובמיוחד על "הרשת העצמאית של בתי המשפט" שנוסדה והתנהלה בעיקר על ידי ציונים רשמיים. אך האין זה מספיק?

ונשאלת השאלה: האמנם משמש הסילוף האמצעי הטוב ביותר ל"עבריים"? האם כך הם יספרו ויסבירו את העניינים לנוער היהודי והעברי כאן ובכל רחבי "ארץ הפרת"?

עדיין לא מת הדור עליו מספר "אלף" עובדות מסור לפות עד היסוד, ואקוה, כי "שקר אין לו רגלים" יתקיים גם לגבי תנועת "אלף", כשם שנתקיים לגבי כל שקר שבעולם, מוקדם או מאוחר.

נתן חפשי

"אלף" ונתן חפשי

ב"הארץ" מיום 23.11.50 נדפס מכתב למערכת מאת נתן חפשי מנהלל, בו הואיל להעיר על מאמרי "המלך ערום", שנדפס בחוברת אוגוסט של "אלף".

במאמרי הנזכר בקשתי להוכיח, כפי יכולתי, כי "המלך" הציוני הוא "מלך ערום", כי מדינת-ישראל איננה פועל-יוצא מן התנועה הציונית ומפעליה, וכי כל מידה של זהות בין מדינת-ישראל לציונות מוזיקה למדינה ועוברתה. הארכתי מעט את הדיבור על מעמד הציונות כיום ומעמד היחסים בינה למדינת-ישראל, וכן על התפתחות הדברים בתקופת השלטון הבריטי. בכל אלה אין מכתב הפולמוס של מר נ. ח. גוגע, אף לא ברמז, הערותיו מיוחדות לסעיף קצר אחד של מאמרי, המטפל ב"טרומ-היסטוריה" של ימות השלטון התורכי.

באותו סעיף בא כותב השורות האלו להראות כי בכל אשר נעשה ונתחדש בארץ הזאת בימי התורכים פעלה הציונות פעולה סמלית בלבד, וכי תנועות וארגונים ומוסדות שקמו אז בארץ גופים מקומיים היו: לא הציונות חוללתם, לא עליה עמדו, ולא היא קיימתם.

מר נ. ח. חשד בכותב הדברים הללו שמבקש הוא, למשל, "לפסול את ציונותם" של בן-גוריון, בן צבי, י. גלעד, י. שוחט ועוד "ציונים נלהבים" שיסדו את "השומר", או של ציונים אחרים שעשו מה שעשו בימים העתיקים ההם. אם ימצא מי שיפסול את ציונותם של הללו, אל יהי חלקי עמו. אבל אני חושש שמר נ. ח. לא היטיב לעמוד על כוונת דברי. כשאני מונה, למשל, את "השומר" — ואת ההסתדרות הפועלים החקלאיים, ואגודת הכורמים, ו"פרדס", וההסתדרות המורים — על הגופים שלא הציונות חוללתם ולא היא קיימתם, איני בא כלל לאמר כי האנשים שהיו חבריהם באותם גופים, או מייסדיהם של אלה, לא היו — כולם, או רובם, או קצתם — "ציונים".

ההסתדרות המורים, למשל, קמה מתוך המציאות — שהיתה קיימת כבר אז — מציאות של מוסדות חינוך עבריים, מורים עבריים, תחיה לשונית עברית. ההסתדרות זו היתה רק ביטוי למציאות "אובייקטיבית", אוטונומית, ויוזמתו של איש ציוני דגול כאוסישקין יכלה אולי להועיל כאן, במידה זו או אחרת, אבל לא היא היתה הקובעת.

כיצד בזה, למשל, ענין "אחוזות בית", היא תל אביב, שמר נ. ח. מעיד עליה שהוקמה בפועל על פי החלטתה, ובכוחה, של "אספת ציונים פעילים בוורשה" ב-1908 או ב-1909? כל נער גידול ת"א יודע

שעיר זאת נוסדה מתוך שקצת סוחרים ואינטליגנטים מיושבי יפו נמנו וגמרו — עוד ב-1906 — להקים לעצמם שכונת גנים נקיה, מודרנית. אמת שלמים נסתייעו במידה ידועה בפרנקים של הקרן-הקיימת, אבל חושש אני כי אנשים כמ. דינגוף, ש. רוקח, י. דנין, ע. וייס, ויבדל לחיים ד. סמילנסקי, היו נפתעים קצת לשמוע שלא היו אלא, מוציאים לפועל" מטעם אספה ציונית בוורשה.

אנשי "אלף" — מהמת צעירותם היחסית, שמר נ. ח. נוטה כמדומה לזלזל בה מעט — לא הכירו "הכרה אישית" את הגדעונים ואנשי "גילי", כאבשלום פינברג, האהרונסונים וחבריהם, אבל רואים הם בהללו דור-אח קודם בן מולדת, וכשאני רואה איך מר נ. ח. מתאר את הגדעונים כ"מין" כזה של ציונים, איך הוא פורש גם עליהם את הטלית הציונית, הריני מתחיל לחשוש שעוד מעט יפרוש את הטלית ההיא גם על אנשי "אלף" עצמם...

אכן, דומה שהשגותיו של מר נ. חפשי שרשן באי-הבנה, שאני הנני ראשון להצטער עליה. מאמרי שלי עסק בגופים חברתיים, בתופעות חברתיות, לא באישים היה עניני. מר חפשי, במכתבו, עוסק כמעט רק באנשים, בזכרונות אישיים, בעניינים אישיים. הב" לעת תחומים זו אינה מסייעת לבידור ענייני.

אברהם אהרן

ידידות ושכרה

(מכתב לעמרכת)

"מאז הייתי נער רועה את בהמות אבי עם יתר נערי הכפר שאפתי להתקרבות אל ה"יהודי תושב" בי הקובניה מגדל, הצלחתי אפילו לרכוש את אמונם ולהתיריד אתם למרות הקשיים שנתקלתי בהם", כך מספר לי מוסלמי כבן ארבעים ושמו מחמד עלי אל-מרעי וממשיך:

"משנת 1936 הייתי עומד בקשר אל אנשי ה"הגנה" בקבוץ גנוסר השכן ומודיעים על כל תנועה חשודה בכפרי. ובסביבה כולה, לא נתכוונתי לקבלת פרס. רק מתוך ידידות כנה עשיתי מה שעשיתי. כמו כן האמנתי שיש לי הרבה ללמוד מצורת החיים והעבר דה החקלאית של שכני. הפרתי באר וקבצתי מגווע עם משאבה והייתי בעל עמדה בכפרי. בשיתוף-פעולה זה המשכתי אף בימים הקשים של מלחמת-העמים בארץ.

בזמן שלוט קאוקג' בנצרת תפשו אותי אנשי הכנו-פיות ותביאוני אליו. שם דנו אותי למות בעוון קש-רים אל היהודי ו"בגידה במולדת", ורק הודות להתער-בות נכבדים מסוימים מלטתי את נפשי.

והנה עכשיו, למרות שרותי למען ה"הגנה" ואחרי כן לצבא הישראלי, העבירו אותי את אשתי וארבעת ילדי לכפר ואדי אל-חאמא הסמוך, אשר משם אני רואה את ביתי מדי יום ואין מרשמי לי לגור בו, ואין מרשים לי לעבד את אדמתי בטענה שבייתי ואדמתי נתונים לפקוחו של האפטרופוס על נכסי נפקדים. תעודת זהות לא נתנו לי, אלא רק "רשיון מגורים זמ-ני" מטעם הממשל הצבאי, הניתן לתושבי האזורים ה"מוחזקים". מגווע הבאר נגנב — אינני יודע על ידי מי — ועכשיו אנו גרים בסככה הבנויה שמונה פחים שאחד מאכרי המושבה מגדל נתן לי ברוב רחמי עלי ועל בני משפחתי.

אני תובע זכויות אורח ויחס הוגן. יתנו לי לפחות אוהל לגור בו באופן זמני, כמו שנותנים למהגרים היהודים מארצות עיראק ותימן שבאו זה עתה, ושם עולם לא נקפו אצבע לעזרת ההגנה והישוב. איך לא יכאב לבי לראות את ביתי שומם ואת אשתי וארבעת ילדי מתגוררים בסככת הפחים בשרב הקיץ ובקור החורף? איך לא יכאב לבי בראותי את שכני היהודים מעבדים גניהם ושדותיהם ואדמתי הפוריה חרבה ומגדלת קוצים?

על אמיתות דברי יפידו גם כל שכני במושבה מגדל ובקבוץ מגדל ובקבוץ גנוסר".

א. יהודה, טבריה

ברורי דברים

(סוף מעמוד 2)

מדוע השעה כשרה לברור את המהגרים יותר מאשר לפני עשר או עשרים שנה? — אין היא כשרה יותר, אבל היא כשרה לאפפות. האמנם צריכים אנו לספר לך שכל ימות השלטון הבריטי היתה ההגירה לארץ נבררת ברירה לא בלתי-קפדנית, הן מכוח הגבלות שלטון-המנדט וסייגיו הן מכוח ההגבלות והסייגים שקבעו השלטונות הציוניים. אין זה מענייננו לקבוע כרגע אם היו אלה הסייגים הנאותים ביותר, אבל הם היו קיימים. הם הוסרו כליל במשטר "העליה החפשיה" ו"חוק השבות" של מדינת ישראל.

אשר לשאר קושיותיך ה"תיאורטיות", סבורים אנו, למשל, כי התגברותם של "ציוני אונגדה" על "ציוני ציון" היא אולי אחת הראיות החותכות לכך שהיהודים אינם אומה. באותה עת שדחו הצעה רצינית למדי של טריטוריה, ואפשרות לבנין חיים מדיניים ותרבותיים לעצמם וכו' וכו', הוסיפו להגר שנהרשנה במאות אלפיהם, כציונים כבלתי-ציונים, כ"חורדים" כ"חפשים", — לא, חלילה, ל"ציון", — אלא לכל אותן ארצות שמעבר-ל"ים, שאפשר וכדאי להגר אליהן, בלא שום סיכוי מיוחד והבטחה מיוחדת לאיזה שלטון-עצמי או אוטונומיה וכיוצא בכך.

השאלה, מה היינו אנחנו — "כדור החדש, החפשי" — מטיפים ואיך היינו נוהגים לו קבלו עליהם היהודים להקים להם בית לאומי בביריביג'אן, למשל, יש בה טעם בדיוק כשאלה מה היה המקשו הנכבד שלנו מקשה אילו נולד הוא להורים יהודים בביריביג'אן. או בפאטאגוניה...

איך לתרץ — ואיך למזג

כיצד נוכל למזג בתוך האומה העברית את עממיה של ארץ הפרת. בשעה שאין לנו אידיאלים אשר נוכל לצייןם כעבריים במקוריותם? ...ועוד: בחוברת "אלף" האחרונה מופיע בעמוד 11 מאמר "צללי אחים מתים", מאת יריב עיטם. בקטע שלפני האחרון כתוב שם כי חברו של יריב עיטם התנדב, בתור יליד ארץ הפרת וכעברי, לצבא הבריטי, על מנת להסתער בקרב על "צוררי היהודים ורוצחיהם". אני מוצא כי הקטע הזה עומד בסתירה גמורה לעקרונות חוג "אלף". אסיר תודה אם תואילו להסביר לי את פשר הקטע הזה.

שנים שאלת, חיים, אחת נכבדה ואחת קלה ממנה, נפתח אפוא ב"קל", וממנו נעבור אל הכבד. התמיהה על אותה פיסקה ברשימת-היומן של יריב עיטם היא, פשוט, מתמיהה. כל בחור שניחן במשהו הבחנה בדברים של ספרות — ובדברים שבכתב בכלל — לא יזוהה בהכרח את הכותב, ועל אחת כמה לא יזוהה את העתון, שבתים שאלת, חיים, אחת נכבדה ואחת קלה ממנה, נפתח אפוא ב"קל", וממנו נעבור אל הכבד.

התמיהה על אותה פיסקה ברשימת-היומן של יריב עיטם היא, פשוט, מתמיהה. כל בחור שניחן במשהו הבחנה בדברים של ספרות — ובדברים שבכתב בכלל — לא יזוהה בהכרח את הכותב, ועל אחת כמה לא יזוהה את העתון,

עם רגשות שהכותב מייחס לדמות מן הדמויות שהוא מעלה לפני הקוראים. ועתה לענין, הרציני יותר, של "מיוזג" עממיה של ארץ הפרת. ראשית "מיוזג" אינו עומד רק על "אידיאלים". מדינת-ישראל היא כיום מסגרתה המדינית של האומה העברית המתהווה, אם כי האידיאלים הרשמיים שלה ודאי אין לצייןם כ"עבריים במקוריותם". במסגרת המדינית הזאת, "ממוזגים" וניתכים יסודות מהגרים שונים ומשונים בכור-ההיתוך של האומה העברית, אף על פי שמדינת ישראל אין לה אידיאלים, "עבריים" במקוריותם, ולא עוד אלא שהאידיאלים שלה תכופות הם עומדים בניגוד גמור לעצם המציאות העברית העולה ואידיאלים המתבקשים לה והמתחייבים מתוכה.

החפיפה בין המציאות לחזונות ולמשאות-הנפש הבאים לבטאה, לפעמה ולהדריכה היא דבר מועיל ורצוי עד-מאד. העדד החפיפה הזאת הוא דבר מזיק ומכאיב עד-מאד, גם סכנתו בצדו. אבל כוחה של המציאות איננו עומד על החפיפה הזאת דווקא, ואין הוא תש בהיעדרה. החסיבות המדיניות והאנתוניות השונות שברחבי ארץ-הפרת, בהכרח משו" תפוז הן בגורלן ובעתידן, משותפות הן גם בעיקרי הבעיות העומדות בפניהן. כפיפות לקיסרותנות וזה, למשל, אי-אפשר שתהיה רק נחלת חלק של ארץ הפרת, וכוצא בכך — אי-תלות של אמת. ונחשלות כלכלית ותרבותית אף היא לא תוכל להיות רק נחלת חלק של ארץ-הפרת ("לאורך ימים לא יוכל אי של רמת-חיים גבוהה להתקיים בתוך ים של רמת-חיים נמוכה", אמר גם מדינאי ציוני מחונן, ושמו ח. ארלוזורוב). והציונות מזה והערבאות מזה הן בעיות ממשיות מאד וחריפות מאד, שאין להכריע אם הן מסוכנות יותר למדינת-ישראל או למה-שקוראים "המדינות הערביות".

מיגור הציונות והערבאות כאחת, עם השכבות השליטות המייצגות אותן ועומדות עליהן, מיגור תפיסת-העולם העדתית לכל שלוחותיה, מודרניזציה של המשק והמבנה החברתי, איכלוס נמרץ, ופיתוח טכני אדיר-ממדים — אלה הם עיקרי התנאים לעצמאות-אמת של ארץ-הפרת, לתחייתה הלאומית והתרבותית של הארץ, לגיבושה של הלאומיות העברית החדשה. התנאים האלה הם, בעצם, ה"אידיאלים המקוריים" שאתה מבקש: הם מנס" רים ומחללים, במידה זו או אחרת של בהירות ועצמה, בכל פינותיה של ארץ הפרת. מדרך הטבע הוא שיהיו באים על ניסוחם הבהיר והחזק ביותר באותה חברה שהיא המודרנית, התוססת והמתקדמת שבכל ארץ-הפרת: במדינת-ישראל. מאותם טעמים גם ניטל על החברה שבמסגרת מדינת-ישראל כיום להיות אבן-הגבוש לכלל ארץ-הפרת, להיות ה"פיימונט" של זו, נושאת חזון הליכוד והתחייה. מאותם טעמים גם סיכויה לפניה.

כיצד אוספים כספים

נותנים הרבה יותר כאשר אוספים בצורה כזו. "אין העסקים?" אני שואל. "לפי כמות הדולרים בדגל אני רואה שאספתם סכום הגון". "הדולרים הצמודים לדגל", משיב הבחור, "הם כספנו הפרטי. הם נמצאים שם כדי להמריץ אחרים לתרום. אבל עכשיו אין גולד גיט הרבה, ואין אנו מצליחים לאסוף יותר מ־40 דולרים ליום".

הבחור מתנצל, הם צריכים ללכת. הם אינם אוספים במקום אחד אלא הולכים לאורך ברודוואי. הדגלים נגללים, הדגל עם הכסף נהפך לשק כסף, והקבוצה עוברת למקום אחר.

עד כמה שהצלחתי לברר, אספו ואוספות כל תנועות הנוער הציוניות כסף בצורה זו. (ועל פי רוב בצורה גרועה עוד יותר. הם עוברים מקרון לקרון ברכבת התחתית ומשמיעים נאומים). הכסף הולך לקהקל, ולמשרות אחרות (בגון המגבית היהודית המאוחדת).

אמנם אין להכחיש, שבאמריקה עשוי אוסף כספים בצורה זו להכניס יותר תרומות מאשר בכל צורה אחרת, בדיוק כשם שזו הצורה הטובה ביותר למכירת חיסול של עניבות או חולצות. השאלה היא רק, איזה רושם עושה מדינת ישראל על האמריקאים, וכמה כסף יהיו מוכנים להשקיע במדינת רעבה זו. והדודו באוני דברי ביאליק: "כאשר שנווררנו תשנוורר".

יוסף איתאל, גיריורק

(מכתב למערכת, "הארץ", 10.12.50)

"אנא תמכו במדינת ישראל, גבירותי ורבותי, ביום חג זה זכרו נא את מדינת ישראל הענייה, המקבצת יהודים מכל תפוצות הגולה, ותמכו בה גבירותי ורבותי, תמכו מאותה מדינה דלה... אנא, תמכו במדינת ישראל".

נאום נרגש זה יוצא מפיה של נערה כבת שבע עשרה, היא נצבת בין שתי נערות אחרות. אחת הנערות מחזיקה בדגל כחול לבן, ואילו השנייה בדגל ארצות הברית. לשני הדגלים קשור דגל כחול לבן בצורת שק, שלתוכו משליכים העוברים והשבים את תרומותיהם. שטרות של דילרים מחוברים לדגל בסי כות. שתי הנערות האחרות שרות משירי הארץ. לידן רוקדים בחור ונחורה, לבושי חולצות כחולות. מריקודי הארץ.

מחנה זה מתרחש ביום "מתן תורה", שהוא חג אמריקאי לאומי, בברודוואי, בלב גיריורק. העוברים והשבים מתעכבים לרגע, וזורקים פרוטות מספר לדגל. שני זאטוטים משתדלים לכוון את מעותיהם לאמצ' עיתו של מגן הדוד. במשך הזמן נעשים הנאומים שהבחורה משמיעה נרגשים יותר ויותר, ותאור העוני והמתסור במדינת ישראל מחריד יותר ויותר.

הבחור המרקד רואה שאני מתענין במחנה; הוא ניגש אלי ופותח בשיחה. מסתבר, שהוא והבחורות, הם חברי תנועת השומר הצעיר, ומתכוונים לעלות ארצה בקרוב. "למה אינכם משתמשים בקופסות לשם אספת כספים. אף בארץ נוהגים כך", אני אומר לו. "הקופסות טובות רק בשביל נשי הדסה. האמריקאים

ר. להמן: הצעה לפצות זכרון בקובץ

במשוך קרן-היובל

הקרן הקיימת - לישאל!

חדשים, מחוץ לגאולת קרקעות, אין זה מטעמים של צורך וכורח אובייקטיבי, אלא סתם כדי למצוא להם, כביכול, צידוקים חדשים להמשך קיומם... שאם הקה"ל, על סמך נכסי מקרקעים שלה, מקבלת מלוות בדולארים לרשות המדינה, הנקל יהיה למדינה גופה לקבלם אם תהיה היא בעלת אותם מקרקעים... ולא עוד, אלא שעצם טיפוח ערכיה של הקה"ל בקרב עוללים ויונקים מישראל הוא דבר המביא קלקלה ושחיתות לעולם ומבלבל עליהם, רחמנא-ליצלן, את הדעת ואת הערכים — וכיוצא בזה מיני טענות ומענות.

גאולה תתנו לקרן

אסיפה נכבדה, קהל יקר! יודעים אנו שכל המלעזים והעוררים והמלשינים אין גירסתם אלא פרי קוצר-ההשגה וצרות-העין וכדומה. אף על פי כן, ייאמר נא קבל-עם: שומה עלינו לעמוד בפרץ! על מחנה נאמני הקה"ל מוטלת החובה הנעלה לשדד מערכות ולהתרומם לגובה השעה ההיסטורית.

„גאולה תתנו לארץ“ — זו סיסמת הקופסה הקיימת-לישראל. גאולה — תרתי משמע. עם חג יובל תגמור-נא הקה"ל אומר ליתן גאולה לאדמות, אשר קנתה במאמץ מתמיד ועקשני!

מרנן ורבנן, „לגאול ולהיגאל“ נאמר — לא לגאול גרידא. עם יובל החמישים לפעולתה הברד כה מצווה הקרן הגאולת להפוך את הקצרה על פיה, לשנות את מדיניותה מן הקצה אל הקצה. — מצווה היא להיגאל!

תהי נא שנת היובל גולת-הכותרת להשגים מפוארים של חמישים שנות קנייה — תהי לנו השנה הזאת שנת טיכום כל הקניות ושנת המכירה הכללית הגדולה!

תקמנה אדמות הקה"ל למקנה לקבוצים ולמושבים, למושבות ולשיכונים, למוסדות-צדקה וחסד ולמוסדות מדינת-ישראל, למפעלי חרושת ולאנשים פרטיים כדרך שכיום מוצעות אדמות עירוניות של „רשות הפיתוח“ למכירה לכל דורש, במחירים נאותים. על ידי כך תוקפאנה כמור יות עצומות של הון, יושם סכר בפני האינפלציה האמיימת לאכול כל חלקה טובה במדינת-ישראל. קוני מקרקעים מכל העולם כולו יעמידו סכומים נאים של מטבע זר לרשות שלטונות המדינה וכלכלתה, ו„בנק חקלאי“ מיסודה של המדינה, שישתלט על שטחים נרחבים, יזכה בלי עמל רב למלוות-חוץ לצרכי פיתוח חקלאי מתוכנן ומזורז. יתנהל מפעלה של הקופסה השנה בסיסמה: הקרן הקיימת — לישראל!

או אז באסות יהיה שם הקה"ל מהולל עד עולם.

והקרן-הקיימת תעמוד על הברכה.

שובות כשלעצמן. זכור נזכור כי הם מקימים לקופסה-הקיימת-לישראל דור-של-המשך, דור של עושים ומעשים, של תורמים ומתרימים, של חולמים ולוחמים. הם המבטיחים בפעלם את רציפותו ההיסטורית של מפעלנו ההיסטורי, להם יאתה תהילה.

חשבון הנפש

ביום חשבון-נפשנו זה, חשבון-נפשה של הקה"ל, שהוא חשבון-נפשו של האדם מישראל באשר הוא אדם ובאשר הוא ישראל, חשבון-נפש של דור שלם של דורשי-ציון ומחונני-עפרות-ארצנו-באשר הם-שם, זכור נזכור את תפקידה המכריע של הקרן בתולדות חנונת התחייה. אמרו חכמינו ז"ל, „ישראל עד שאינם רוצין להיגאל אינם נגאלין“ — ומי כקרן-הקיימת שהעירה ועוררה את העם היהודי „עד שיחפץ“, שהעירה ועוררה בו את רצון הגאולה, את הרצון לגאול ולהיגאל!

מרנן ורבנן, אני אומר, אשרי שזכינו למעמד הזה, למשוך ביובל-הקרן — זאת אומרת, בקרן היובל — של הקרן-הקיימת, לחוג את חגה במורדתנו החפשית והבנויה, על אדמתנו החפשית והקנויה, שהחיינו והגיענו לזמן הזה.

אבל אל לנו לשקוט על השמרים ועל זרי-הדפדפה. אל נאמר די בהשגינו, גם כיום הזה — ואולי דווקא כיום הזה — רבים קמים על הקרן הגאולת, צרים ואויבים ניצבים עלינו סביב, משטינים ומלעיגים ומתנכרים, מבית ומחוץ, המערערים על זכויותיה של הקה"ל ומתעלמים מתפקידה ההיסטוריים.

ויש גם בתוכנו, בקרב המחנה, קטני-אמנה הנתפסים להרגשה של רפיון-ידיים, להרגשה שכ"יום הזה אין כבר, כביכול, לקה"ל מקום בחיינו המתחדשים.

רשע מהו אומר

אנו, הבוטחים בצדקת דרכנו ההיסטורית הציורית-החלוצית, דרך של גיוס כל מאמצי כל העם היהודי להחייאת שממות האומה והמולדת, אין אנו צריכים לחשוש, גם ביום חגנו זה, מכירור רעיוני הנוקב עד התהום, לכראפוא, ונווכחה, אנו אמרים!

מורי ורבותי, כנגד ארבעה בנים דברה התורה וגר', רשע מהו אומר? — „מה העבודה הזאת לכם!“ „לכם“, ולא לו...

ה„רשע“ המודרני מהו אומר, גבירותי ורבותי? — אומר הוא שכיום אין הקה"ל גאולת אלא אדמותיהם של יהודים, או אדמות שממילא קמו נחלה — בגלגולי המסיבות ההיסטוריות — למדינת-ישראל... ואומר הוא שממונם של ישראל הבא לארעא דישאל לא בזכותה של הקה"ל הוא בא ואין הוא צריך לצנורותיה... ואומר הוא שכפילות-רשויות וערבוב-סמכויות אינם מוסריים ברכה למדינתנו הצעירה, שכולנו חפצים ביקרה... שלא הרי קנין הלאום היהודי כהרי קנין מדינת-ישראל, ושהציונות שוקדת להגדיל את קנינה הקרקעית של הקה"ל מתוך מיעוט-האמונה בחסנה ובעתידה של המדינה, מתוך השאיפה להבטיח לעם היהודי את אדמתו אף אם תתברר טל, חס-וחלילה, רבונותה של מדינת-ישראל ב"צוק העתים... שאם הקה"ל נחלצת לתפקידים

כבוד היושב-ראש, מרנן ורבנן, אסיפה נכבדה, ימים גדולים הם הימים האלה, הלא הם ימי יובל של הקרן הלאומית, יובל הקופסה הגאולת את אדמתנו, יובל של הקרן-הקיימת-לישראל, אשר הביאתנו עד הלום.

בימים אלה, רבי השראה ומרוממי הרוח, נס' קור בגאון וברסט-לב את הדרך הארוכה, רצופת המכשולים והנצחונות, שעברה הקרן-הקיימת-לישראל מימי הקונגרס הציוני הרביעי, מימי הד"ר תיאודור (בנימין זאב) הרצל והפרופ' הר"ר מן (צבי) שפירא, ועד ימי מגשימיה ועובדיה ועסקניה, הגדולים עם הקטנים, באשר הם שם. ימים אלה ימי חשבון-הנפש הם למחנה הקרן-הקיימת, ימי טיכום של השגים מחד גיסא והתווית דרך לבאות מאידך גיסא.

ביום חגנו זה, גבירותי ורבותי, הבה נתייחד עם פעלם של שליחי הקרן ושלד"ריה, צנועיה-הגות ורבי-העלילה, אשר נשאו את משך-הזרע של חזון הגאולה ונשאו ברמה את דגלה של קרן הגאולה בכל רחבי העולם היהודי, מבואר-נוס-אירים עד בוקרשט ומאוסטרליה עד מונטרי-אול, הבה נתייחד, מורי ורבותי, עם עסקניה ה"מסורים של הקרן, העושים והמעשים, עם מחנה הנתרימים — על-מנת ושלד"ר-על-מנת, במשכור-רת ולפיראחזיים — העושים מלאכתם יום-יום, בהתלהבות קדושה ומתמדת וקשת-עורף.

זכור נזכור, קהל נכבד, את הכוהנים הגדולים והקטנים במקדשי הקופסה, בלשכה-הראשית ובו-עדים הארציים והמקומיים בכל אשר הם שם, שלא ילאו ולא ייחתו לקבוע לעם היושב בציון, ולפוזורי ישראל באשר הם שם, ימי זכרון וימי טרט ומימגבית ומועד ועצרת חדשים-לבקרים, המנטפם בלי הרף נטפים של קדושה ועליית אנשמה על הררי החול והחולין הנערמים עלינו, ומוסיפים מזיון של מעות ומצליל קשקושה של מטבע על שמחת חגיגו המעטים, מהמעטים, יעמדו כולם על הברכה.

ועמוד על הברכה גם מחנה המורים נאמני הקה"ל ולמפריחי תלמיה, אשר שנים על שנים הם חורשים בלבות עוללנו וילדי טיפוחנו — אם גם למורת רוחם ורוח חניכיהם — ונוטעים בהם את האהבה השרשית והבריאה אל אדמת הלאום הקנויה והגאולה, ואת כיסופי הגאולה, כיסופים לקרקע תחת הרגליים, קרקע — כמאמר משוררנו הלאומי — כמידת השמים אשר מעל לראשינו וכשיעור האוויר אשר בו אנו מרחפם. מי יערוך להם ומי ישווה להם, לגדודי מורינו הנלבבים נא-מני הקה"ל, מי כמוהם יודע כי ציונות ותרומה הא בהא תליא, וכי באין קרן ציונית אין ציונות, ובאין ציונות אין קרן ציונית; כי לא דווקא בחייל, ולא דווקא ברוח, — כי אם במקנה-כסף תקום ארץ-ישראל לעם ישראל, את מפעלם החינוכי אין למדוד רק לפי התוצאות הכספיות הישירות, הח-

הערה: נאום זה יעוד בעיקר לדיקלום וקריאה בצבור. יש להשמיעו בנעימה של מתינות כבודה, בשי-לוב ההטעמות הפאטיות הראיות, וכן, כמובן, במב-טא המתאים, א, ה, ע' מתחלפות לסירוגים, נ' ו' רכות, על הרוב, מלים כ„ישראל“ נהגות: „ישרייל“, „לגאול“ — „ליגול“, „טענות“ — „טנות“, „יעמדו“ — „מדו“, „תפקידים“ — „תפקידים“, וכן הלאה.

חשש חנק קרוב ל"אלף" ולכל הירחונים, השבוע
עונים, וכתבי העת, אומרים שבקרב לא יוותרו
אלא העתונים היומיים. מוטרים שיתכן כי אף
הופעתם תפסק למעשה — מחוסר נייר. הפועל
היוצא יהיה קרוב מאד לדמוקראטיה בלי עתונים.
על הדמוקרטיות הפרלמנטריות אומרים שלכל
ניתן בהן החופש לישון תחת הגשרים.
חופש הבעת הדעה בישראל עלול להי-
יות : איש איש חפשי לדבר ככל העולה
על רוחו — בחדרו.

זכות הבחירה לועידה הארצית הראשונה מפ"ם
רק למי שנמצא במפלגה לא פחות משלושה חד-
שים, — זו עמדת השומר-הצעיר.
אבל : זכות הבחירה לשלטונות המקומיים
ולמוסדות המדינה לכל מהגר מיד לבוא.
אדם קרוב אצל עצמו.

הסתדרות המורים הקימה סקציה נפרדת למור-
רים ערבים.
ארגון הסוחרים בתל-אביב יפו הקים סקציה
נפרדת לסוחרים ערבים.
על יד ההסתדרות קיימת ברית פועלי ארץ יש-
ראל. ועל יד מפ"ם כידוע, חטיבה ערבית.
בלי הבדל מקצוע, מעמד ומפלגה.

הדילמה בתיאטרון

הבקורת התיאטראית הציגה את קרא לי
סיומקה כדילמה של שחיתות מפלגתית
לעומת טוהר-לב של אחדות ותיק.
ואת בית הלל כהתנערות של הדור
השני בקבוץ, כביכול —
למעשה נראה שלא מדעת הנושא של
השנים הוא אחד :

בקרא לי סיומקה הדילמה היא בין
המושחת איברלנדר (בן חוץ לארץ) והתמ-
(בל) הותיק סיומקה (השם, כאדם, מחוץ
לארץ). שתי מכות-צבור השוות בחומרתן,
מזה — לבין הדור הצעיר, בן הארץ, הבן
— מכאן, הבן שאינו מתמצא בין המנוול
והטפס, הוא מתמרד ובוועט. הוא עושה
רושם טוב, טבעי, בחור כהלכה.
בבית הלל הדילמה היא בין הלל הקי-
בוצאי הותיק לבין הבחור של בתו, תל-
האביב.

והמעשה הוא כיצד משבר הותיק את
מיטב רצונו והכרתו של הצעיר, וכיפהו
ללכת בעקבותיו.
הלל עושה רושם מצחיק. חתנו — רושם
עלוב. מספרים עליו ששימש בתפקיד של
מפקד פלוגה וכן בשאר תפקידים חשובים,
והרואה את דמות ההולך בתלם — מתק-
שה להאמין.

המול : א. י. סופר / העורך : א. אמיר
נדפס בדפוס מל"ן

הכותב אלינו, המבקש לחתום על העתון, או לקבל
גלויות קודמים, יפנה ע"פ הכותבת :

מערכת, אלף, דפוס מל"ן הלל חוקן 6, ת-א
או : אלף, ת. ד. 2860, ת-א

בירושלים נא להתקשר אל : א. אמיר, המושבה
היוונית בית 37.

בוויפה — אל : י. קינן, ר' גדעון 17, חדר הכרמל

דיות למיניהן ולפלגותיהן. התפיסה היהודית-
הציונית, השלטת עתה במדינת-ישראל, מושתתת
על עקרונות ה"יחוד" היהודי-הסתגרני, ומראש
קובעת היא לכל שאינו, "מזרע ישראל" מעמד
נחות ומבודל, ספק-נכבד, ספק-שוא.

כפי שכבר הודגש לא אחת, אין אנו שואלים
לו לאדם הבא אלינו, מאיין באת ? כי אם רק
ל"אן אתה הולך ?"

הנמנים אנשי "אלף" על מפרגנות ?

להלכה יכולים אנשי "אלף" להיות בעלי הש-
קפות-עולם ודעות שונות בבעיות חברתיות ומדי-
ניות תרבות וכלכלה. המכנה-המשותף ההכרחי
לכולם הוא — הגישה העברית אל בעיותיה של
הארץ הזאת.

אבל מאחר שלמעשה כל המפלגות הקיימות
במדינה הן מפלגות ציוניות, אשר עקרונותיהן
מנוגדים לגישה זו — לא יוכל איש "אלף" למ-
צוא בהן מקומ.

הנה, דרך משל, בבחירות שנערכו לאחרונה
לכנסת, או לעיריות — לא יכלו אנשים מאנשי
"אלף" למצוא להם גם רשימה אחת אשר יוכלו
לתת לה את קולם, שכולן הריעו בשופרות ציו-
ניים, דברו בשמן של סיסמות ציוניות לגיוניות, ופעלו
בשמן, ולשמן, של אינטרסים יהודים
שונים, אם גם מנגדים. ברור ומובן שבחירות
ל"קונגרס הציוני", שודאי תהיינה מעסיקות את כל
המפלגות הרשמיות במדינת-ישראל עם הנמנים
עליהן, אין לאנשי "אלף" כל ענין בהן, ולא יוכל
להיות להם ענין בהן — שכן בעצם קיומה של
הציונות רואים הם אבן-נגף בדרך לפתרון העב-
רי של בעיות הארץ הזאת.

עם גליון זה תמה תקופת חתימתם של
אותם שחתמו על "אלף" החל מגליון ב'.
המבקש לחדש חתימתו, ימסור על כך
ל"אלף" ויצרף בולים על סכום 450 פר.
לשש חוברות נוספות.

מה תכריתה של קבוצת "אלף" ?

שואלים אותנו : מה בדעתכם לפעול בשלבים
הקרובים ?

תפקיד ראשון אנו רואים לנו בהחדרת רעיונות
בחושים רחבים של הנוער העברי והצבור
הישראלי בכללו; לערער ולהזיז כמה הנחות-יסוד
מופרכות, שהציונות נטעה אותן בלבנות הצבור
הנוער כאקסיומות כביכול :

לפקות את עיני הצבור והנוער להכיר כי אין
אנו שלוחה, או מרכז, לפזורה היהודית, אלא אומה
עברית חדשה ששעריה פתוחים לקלוט את כל
הרוצה והכשר להיטמע בה, וייעודה לטבוע דפו-
סים של הוויה לאומית משותפת לכלל יושבי
ארץ-הפרת.

מבקשים אנו להחדיר בתודעת הצבור כי אין
זהות בין דת לאומה, וכי האומה העברית יכולה
לכלול בני-בלידת, גם בני דתות שונות, כמצוי
בכל אומה חילונית בעולם של ימינו.

אומרים אנו לגבש וללכד את כל שהגיעו לכלל
עקרונות אלה במסגרת ארגונית איתנה אחת,
אשר תלחם להדיח את ה"עסקנוקרטית" הציונית
מזה ואת האפנדוקרטית הערבאית מזה מן הש-
ליטה המדינית והצבורית, החברתית והתרבותית
בארץ-הפרת לחבלות, דבר שהוא תנאי עקרוני
ועיקרי לשחרר את הארץ מעול הקיסרותנות הזו
רה ולהשיבה לחיים ולפריחה.

אנשי "אלף" — מיהם ?

שואלים אותנו : האם לפי עקרונותיכם מן ההכ-
רה שיהיו כל חבריכם ילידי הארץ ? ואנו משי-
בים : אף שמדרג הטבע יהיו רוב הנוהים אחרי-
נו מילידי הארץ או מגידוליה, אלה שגדלו ונתחנ-
כו בה — הנה אין זה "תנאי" כלל ועיקר.
אין אנו תנועה "גזענית", וכל הנכון לראות עצ-
מו ולחשוב עצמו בן האומה העברית, בדל ומופ-
רש מעברה והווה של כל חטיבה קבוצתית המנו-
גדת מיסודה להוויית של האומה העברית, שותף
לאידיאלים ולעקרונות שלנו, מצוא ימצא את
מקומו בתוכנו. אף יש בנו אנשים ממוצא יהודי,
כמו גם ממוצא ארי, סלאבי, מזרחי וכו'. כן יש
בנו אנשים מקרב המתגרים היהודים החדשים.
אם יש בארץ גזענים מובהקים — הלא אלה
הם דווקא האנשים הנמנים על המפלגות היהודיות

ההגירה לישראל ובמחוז היהודים

האם אין העליה ההמונית לישראל משחררת את היהו-
דים מלחץ האנטישמיות במקום ? הסכל בישראל, הסכל הקשור
בקליטת מאות אלפים עולים, הוא המושחרר את יהודי
התפוצות גם במוסדות מדיניים.

ושמעתי על מעשה אפייני שקרה באוסטרליה : שליחותו של אחד מיש-
ראל לא נשאה פרי. האיש התחיל להתיאש. והנה במסיבה של עסקנים אמר
השליח : רבותי, אולי אחזור למדינת ישראל ואומר : געשה נסיון ונפגה
מספר אניות עם עולים לחופי אוסטרליה, למען יקלטו היהודים בתוך העדה
היהודית האוסטרלית ? ... הדברים נאמרו ברצינות ובהלצה כאחת, אך השליח
התרשם כי זה השפיע.

לא פעם מתיצבת השאלה, מה היה כיום המצב הפוליטי
של היהודים בעולם, ואפילו בארצות הברית, לו חצי מיליון
היהודים אשר קלטה מדינת ישראל לאחר המלחמה היה מוסת-
ער על הארצות בהן יושבים היהודים בתפוצות ?

י. קלינוב, "דבר", 6.11.50